

Educație pentru dezvoltarea comunității

Curs opțional preuniversitar

Viorica GORAȘ-POSTICĂ
Lia SCLIFOS
Nina UZICOV

Chișinău 2005

CZU 37.035(072)

G 70

Cursul opțional „Educație pentru dezvoltarea comunității” a fost elaborat și experimentat în cadrul proiectelor de creare a rețelelor de beneficiari ai Fondului de Investiții Sociale din Moldova (FISM) în zonele de nord, centru și sud ale Republicii Moldova, finanțate din grantul oferit de Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord prin DFID.

Prezenta ediție apare cu sprijinul financiar al FISM din grantul acordat de Guvernul Japoniei.

Ulterior, Centrul Educațional PRO DIDACTICA a efectuat evaluarea și perfecționarea cursului, propunându-l spre aprobare Ministerului Educației, Tineretului și Sportului. Din anul de studii 2005-2006 disciplina opțională „Educație pentru dezvoltarea comunității” este introdusă în planul de învățământ preuniversitar, aria “Educație socio-umană”.

Punctele de vedere exprimate în prezentul volum sînt cele ale autorilor și nu angajează în nici un fel instituțiile de care aceștia aparțin, tot așa cum nu reflectă poziția instituției care a finanțat cercetarea sau care a asigurat managementul proiectului.

Centrul Educațional PRO DIDACTICA
str. Armenească, 13, Chișinău, MD 2012
tel.: 54 25 56, fax: 54 19 94
e-mail: prodidactica@prodidactica.dnt.md

Director de proiect: Liliana NICOLAESCU-ONOFREI
Colecția *Biblioteca PRO DIDACTICA*
Seria *Auxilia* este coordonată de Viorica GORAȘ-POSTICĂ
Coperta: Nicolae SUSANU
Redactori:
Mariana VATAMANU-CIOCANU, Dan BOGDEA
Design și tehnoredactare computerizată: Nicolae SUSANU

Tipar: Combinatul Poligrafic

Viorica Goraș-Postică, Lia Scelifos, Nina Uzicov
Educație pentru dezvoltarea comunității. Curs opțional preuniversitar
Ediția I, 2005

© Viorica Goraș-Postică, Lia Scelifos, Nina Uzicov, 2005
© FISM, Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2005
Toate drepturile rezervate

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Goraș-Postică, Viorica
Educație pentru dezvoltarea comunității. Curs opțional preuniversitar/Viorica Goraș-Postică, Lia Scelifos, Nina Uzicov; Centrul Educațional “Pro Didactica”, Fondul de Investiții Sociale din Moldova. – Ch.: Pro Didactica, 2005 (Combinatul Poligr.). – 104 p.

ISBN 9975-9850-5-X
2000 ex.
37.035(072)

Argument	5
1. Curriculumul disciplinei	6
1.1. Notă de prezentare	6
1.2. Obiectivele-cadru	6
1.3. Obiectivele de referință, activitățile de învățare și sugestii de evaluare	6
1.4. Conținuturi recomandate	9
1.5. Sugestii metodologice pentru realizarea orelor de curs	10
1.6. Repere pentru proiectarea și desfășurarea orelor	14
2. Suport informațional pentru predarea-învățarea-evaluarea disciplinei <i>Educație pentru dezvoltarea comunității</i>	
2.1. Conceptul de comunitate	18
2.2. Șapte pași spre soluționarea unei probleme comunitare	19
2.3. Cetățeanul și comunitatea	20
2.4. Actorii comunitari	21
2.5. Școala și comunitatea	22
2.6. Participarea democratică a elevilor la viața școlii	23
2.7. Modalități de mobilizare a comunității	25
2.8. Parteneriatul comunitar	25
2.9. Tehnici de comunicare eficientă în comunitate	27
2.10. Luarea deciziilor	29
2.11. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor	30
2.12. Plan de acțiune civică în sprijinul comunității	31
2.13. Scrierea proiectelor	32
2.14. Patru pași ai managementului proiectului	35
2.15. Sfaturi și îndrumări pentru cei ce caută surse de finanțare	36
2.16. Relația școală-comunitate. Extrapolări ale unor experiențe avansate	37
2.17. Repere bibliografice	42
3. Fișe pentru activitatea practică a elevilor	
3.1. Spre o comunitate prosperă... ..	45
Comunitatea mea: ce-mi place și ce mă deranjează	45
Analiza unei probleme comunitare	46
Strada mea	48
Starea localității mele – una dintre responsabilitățile școlii	50
Eu și mediul ambiant	51
Reciclarea deșeurilor de producție și menajere din localitatea mea	53

Să gândim global, să acționăm local	54
Să învățăm din experiența altora	55
Membrii comunității trebuie să fie informați	57
Noi perspective	58
O schimbare – un pas spre progres	60
Cum să sensibilizăm comunitatea?	63
3.2. Parteneri comunitari	64
Primăria și consiliul – administrația publică locală de nivelul întâi	64
Să construim parteneriate pentru soluționarea unor probleme	66
Școala mea: cum este și cum trebuie să fie	67
Școala – actor comunitar esențial	68
Biserica – agent comunitar important	70
Rolul ONG-urilor în viața comunității	71
Împreună putem face lumea mai bună	72
Viitori parteneri în realizarea faptelor frumoase	73
Toți la fel, toți diferiți	74
Parteneriat între actorii comunitari	75
Dialogul social – unul din factorii succesului	76
O comunitate prosperă	77
3.3. Să creștem și să ne dezvoltăm odată cu comunitatea	78
Ceea ce spun contează și vreau să fiu auzit	78
Să ne urmăm visele	81
Liderul de grup, partener sau manager?	82
Responsabilitate ↔ participare	84
Patru pași pentru formularea unor scopuri realizabile	85
Formularea scopului unui proiect	86
Determinarea activităților	87
Identificarea rezultatelor	88
Stabilirea persoanelor, organizațiilor interesate de proiect	89
Dragostea pentru patrie – motivație pentru participare	91
Să ne dezvoltăm spiritul comunitar	92
3.4. De la valorile general-umane – la cele comunitare și personale	94
Patrimoniul cultural al localității mele	94
Trecutul localității mele reflectat în cimitirul din sat	95
Valorile noastre	96
Turismul – o modalitate de a ne pune în valoare comunitatea	98
Valorile democrației ca valori ale comunității noastre	100
Comunitatea mea – o comunitate de învățare	102

*A fi împreună este un început.
A rămâne împreună este un progres.
A munci împreună este un succes.*
(Batra)

Comunitatea locală constituie unitatea de baza a unei țări. Similar părțicelilor unui mozaic, comunitățile determină imaginea societății în ansamblu. Importanța dezvoltării comunității este incontestabilă, iar forța motrice a evoluției sînt oamenii. În acest context, miza cade pe generația în creștere, grație gradului înalt de receptivitate și flexibilitate, deschiderii spre nou, generație ce respinge conservatismul și adoptă o poziție constructivistă.

De la trecutul nostru imediat am moștenit puțină experiență la capitolul „comunitate democratică”. Putem învăța însă din experiența altor țări la cursuri speciale, riguros selectate și organizate, cu un grad înalt de aplicabilitate, adaptate condițiilor fiecărei localități în parte. Este important ca tinerii să conștientizeze apartenența la comunitate, necesitatea implicării fiecăruia pentru binele comun.

Prin disciplina opțională *Educație pentru dezvoltarea comunității* propunem o ofertă educațională de pionierat și sperăm la un impact de durată axat pe:

- Formarea unei mentalități și a unui comportament adecvat societății democratice;
- Existența unei necesități permanente de a activa pentru binele comun, de a anihila inerția și pasivitatea;
- Trecerea de la vorbe la fapte concrete, ceea ce ar atribui activității tinerilor utilitate comunitară;
- Transformarea indivizilor din receptori pasivi ai diferitelor proiecte și acțiuni inițiate de funcționarii de stat în parteneri, organizatori ai conviețuirii civilizate.

Invitația la acțiuni concrete pentru binele personal, în particular, și pentru binele comunitar, în general, se relevă din realizarea obiectivelor educaționale ale disciplinei în cauză. Mizăm pe însușirea fenomenului *comunitate* ca valoare personală și ca o competență socială. Or, dacă această învățătură se va face de la o vîrstă cît mai fragedă, se va perpetua ca „o dantelă săpată în piatră”.

1. Curriculumul disciplinei

1.1. Notă de prezentare

Actualul curriculum a fost elaborat în contextul noilor educații, ca un răspuns pedagogic la o necesitate stringentă a contemporaneității: formarea tinerilor în spirit comunitar. Recomandată de Ministerul Educației în lista opționalelor preuniversitare, disciplina dată se înscrie într-un demers educațional postmodern cu trăsături distincte, pe de o parte, dar și cu relații interdisciplinare evidente cu majoritatea obiectelor de studiu școlare. Astfel, cadrul didactic de minimum 34 de ore urmărește familiarizarea elevilor-beneficiari cu conceptul de comunitate locală, motivarea și participarea activă la dezvoltarea acesteia, însușirea valorilor democratice.

1.2. Obiectivele-cadru

1. Determinarea particularităților unei comunități prospere, viabile și dinamice.
2. Crearea în cadrul comunității a unor relații bazate pe dialog, atitudini deschise și comportament empatic.
3. Soluționarea participativă și cooperantă a problemelor comunității.
4. Promovarea în comunitate a valorilor naționale și general-umane, inclusiv a celor democratice.

1.3. Obiectivele de referință, activitățile de învățare și sugestii de evaluare

1. *Determinarea particularităților unei comunități prospere, viabile și dinamice*

Obiective de referință	Activități de învățare	Sugestii de evaluare
Elevul va fi capabil: 1.1. să identifice elementele și caracteristicile de bază ale comunității;	<ul style="list-style-type: none">• studierea unor surse (manuale, cărți, ziare, hărți, ghiduri ș. a.);• consultarea persoanelor-sursă;• desfășurarea de vizite, întâlniri, dialoguri, discuții;• studierea actelor normative;• realizarea de exerciții de observare și identificare;	<ul style="list-style-type: none">• prezentări;• pliante;• rapoarte analitice și de evaluare;• scheme;• discursuri tematice etc.;
1.2. să determine parametrii/nivelurile relației individ-comunitate.	<ul style="list-style-type: none">• studierea actelor reglatorii emise de administrația publică locală;• stabilirea similitudinilor și dife-	<ul style="list-style-type: none">• prezentări orale;• scheme.

	rențelor culturale în comunitate; • desfășurarea de vizite, discuții, interviuri.	
--	--	--

2. Crearea în cadrul comunității a unor relații bazate pe dialog, atitudini deschise și comportament empatic

Obiective de referință	Activități de învățare	Sugestii de evaluare
Elevul va fi capabil: 2.1. să manifeste un comportament civilizată, tolerant, să accepte dialogul și consensul;	<ul style="list-style-type: none"> • desfășurarea de dezbateri, prezentări, dialoguri pe diverse teme, la niveluri diferite; • realizarea de interviuri etc.; 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentări orale; • interviu scris;
2.2. să cunoască și să aplice diverse strategii de coordonare și conjugare a eforturilor agenților comunitari;	<ul style="list-style-type: none"> • derularea proiectelor de grup; • desfășurarea activităților de echipă, desemnate <i>ad-hoc</i> pentru realizarea unor sarcini specifice; • organizarea de întruniri, mese rotunde; 	<ul style="list-style-type: none"> • raport; • proiect; • scenarii; • programe
2.3. să ia decizii optime în procesul de rezolvare a problemelor comunității.	<ul style="list-style-type: none"> • dezbateri, dialoguri pe diverse probleme din viața comunității; • ședințe tematice cu participarea agenților comunitari. 	<ul style="list-style-type: none"> • procesul-verbal; • raport de evaluare; • recomandări adresate comunității.

3. Soluționarea participativă și cooperantă a problemelor comunității

Obiective de referință	Activități de învățare	Sugestii de evaluare
Elevul va fi capabil: 3.1. să identifice situațiile-problemă din comunitate și modalitățile de rezolvare a acestora;	<ul style="list-style-type: none"> • identificarea problemelor comunității; • acumularea ideilor întru rezolvarea acestora; • analiza inițială a problemelor depistate, prioritizarea lor; • desfășurarea vizitelor, observărilor; • realizarea chestionarelor; • prelucrarea și interpretarea chestionarelor; 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentarea argumentelor, datelor; • chestionarul; • procesul-verbal; • sinteza răspunsurilor la chestionare;
3.2. să elaboreze strategii de	• depistarea resurselor umane și	• proiecte mici;

soluționare a problemelor comunității.	finanțare prin consultarea reprezentanților administrației publice locale (primar, consilieri), oamenilor de afaceri, întâlniri cu sătenii; <ul style="list-style-type: none"> • chestionarea, interviuarea actorilor comunitari; • desfășurarea atelierelor pentru dezvoltarea abilităților de scriere a proiectelor; • elaborarea proiectelor mici: <ol style="list-style-type: none"> a) întreținerea locurilor de agrement; b) întreținerea pajiștilor; c) întreținerea rezervațiilor naturale; d) întreținerea obiectelor de interes comunitar; • organizarea unor acțiuni comune (cu implicarea bisericii, poliției, consiliului local, agenților economici etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> • scrisori de susținere; • adresări; • afișe; • chestionare; • interviuri
--	---	---

4. *Promovarea în comunitate a valorilor naționale și general-umane, inclusiv a celor democratice*

Obiective de referință	Activități de învățare	Sugestii de evaluare
Elevul va fi capabil: 4.1. să identifice valorile culturii materiale și spirituale ale comunității.	<ul style="list-style-type: none"> • culegerea și înregistrarea folclorului în cadrul unor expediții; • organizarea acțiunilor de binefacere; 	<ul style="list-style-type: none"> • eseuri; • articole pentru reviste, ziare etc.;
4.2. să manifeste atitudine responsabilă față de păstrarea și promovarea valorilor materiale și spirituale ale comunității.	<ul style="list-style-type: none"> • valorificarea tradițiilor și obiceiurilor locale prin acțiuni culturale: șezători, festivaluri folclorice; • desfășurarea activităților de sensibilizare a locuitorilor pentru păstrarea mediului ambiant. 	<ul style="list-style-type: none"> • activități culturale; • proiecte specifice. • programe culturale

1.4. Conținuturi recomandate

1. Formarea comunității de învățare
 - 1.1. Obiectivele disciplinei
 - 1.2. Utilitatea și funcționalitatea disciplinei pentru dezvoltarea comunității
2. Comunități umane. Comunitatea locală
 - 2.1. Conceptul de comunitate abordat din diverse perspective
 - 2.2. Caracteristicile unei comunități democratice
 - 2.3. Specificul comunităților în Republica Moldova
3. Dezvoltarea comunității prin identificarea și rezolvarea problemelor
 - 3.1. Ce este o problemă?
 - 3.2. Identificarea problemelor comunității
 - 3.3. Șapte pași spre soluționarea problemei
4. Relația cetățean-comunitate
 - 4.1. Noțiunile de cetățean și relația cetățean-comunitate
 - 4.2. Participarea cetățenească
5. Actorii comunitari
 - 5.1. Definirea noțiunii de actor comunitar
 - 5.2. Actorii comunitari
6. Școala – verigă a comunității. Participarea democratică a elevilor la viața școlii
 - 6.1. Rolul școlii în viața comunității
 - 6.2. Procesul de democratizare a școlii. Liderul școlar
 - 6.3. Modalități de implicare a elevilor în viața școlii și a comunității
7. Modalități de mobilizare a comunității
 - 7.1. Rolul liderului neformal în mobilizarea comunității
 - 7.2. Pașii mobilizării comunității
8. Parteneriatul comunitar
 - 8.1. Școala și inițiativele de parteneriat
 - 8.2. Parteneriatele comunitare și esența lor
 - 8.3. Avantajele parteneriatului comunitar
9. Comunicarea eficientă în comunitate

9.1. Tehnici de comunicare eficientă

- Parafrazarea
- Întrebarea directă
- Întrebarea indirectă
- Întrebarea sugerată
- Ascultarea activă

9.2. Formularea mesajelor comunitare

10. O decizie bună – un pas spre succes

10.1. Rolul deciziilor în dezvoltarea prosperă a comunității

10.2. Etapele procedurii de luare a deciziei

10.3. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor

10.4. Decizia personală și decizia luată în comun

11. Un bun membru al comunității – un bun cetățean al țării. Plan de acțiune civică în sprijinul comunității

11.1. Esența unui plan de acțiune civică

11.2. Elaborarea unui plan de acțiune civică

12. Împreună putem realiza multe. Proiectul

12.1. Ce înseamnă a scrie un proiect?

12.2. Componentele proiectului

12.3. Scopuri și obiective

12.4. Managementul proiectului

13. Sfaturi pentru cei ce caută finanțare. Definitivarea proiectului

13.1. Ce este o cerere de finanțare?

13.2. Posibile surse de finanțare

14. Bilanțuri. Prezentarea inițială a proiectelor

15-17. Conferință/Masă rotundă/Simpozion. Prezentarea finală a proiectelor realizate

Notă: Se vor oferi minimum 2 ore pentru fiecare capitol, în funcție de specificul clasei și comunității, de posibilitățile și doleanțele profesorului.

1.5. Sugestii metodologice pentru realizarea orelor de curs

Acțiunile educaționale propuse sînt construite în baza cadrului de învățare *Evocare – Realizare a sensului – Reflecție (ERR)* și în cheia dezvoltării gîndirii critice.

Pentru a se încadra într-o lume în schimbare, elevii vor avea nevoie de abilitatea de a

selecta informațiile și a înțelege corelația dintre ele, de a decide ce este/nu este important, de a plasa în diverse contexte idei și cunoștințe noi, de a descoperi esența lucrurilor întâlnite pentru prima oară, de a respinge datele irelevante/false, de a da sens critic, creativ și productiv acelei părți din universul informațional cu care se vor confrunta.

Pentru a manevra bine informațiile, elevii trebuie să știe să aplice operații de gândire, să învețe în mod critic, să trieze eficient datele, să le ofere sensuri care, la rîndul lor, vor fi materializate în anumite comportamente. Elevii vor fi obișnuiți să identifice, să proceseze, să însușească și să utilizeze informații și idei, de asemenea li se va forma abilitatea de analiză și reflecție critică. Pentru ca acest lucru să se producă în clasă, este nevoie ca profesorii să le ofere un cadru de gândire și învățare *sistematic și transparent*: *sistematic* – pentru ca să înțeleagă și să aplice cu consecvență procedeul; *transparent* – pentru ca elevii să conștientizeze, să urmărească și să-și monitorizeze propriile procese de gândire pe parcursul studiului independent.

Evocarea*

Evocarea (E) constituie prima etapă a cadrului de învățare și include mai multe activități cognitive importante. Întîi, elevul este rugat să-și amintească ce știe despre un anumit subiect, ceea ce îl obligă să-și analizeze propriile cunoștințe și să

mediteze asupra temei pe care în curînd o va cerceta în detaliu. Valoarea respectivei etape va deveni mai clară o dată cu descrierea celorlalte două. Totuși, semnificativ este faptul că prin activitatea inițială elevul stabilește un punct de plecare – un element esențial, deoarece cunoștințele noi sînt înțelese în contextul achizițiilor precedente. Informațiile prezentate aleatoriu, pe care elevii nu le pot corela cu cele deja cunoscute, se uită foarte repede.

Astfel, ajutîndu-i pe elevi să depisteze confuziile/erorile și să-și reconstruiască cunoștințele anterioare, se poate clădi o bază solidă ce va asigura durabilitatea informațiilor acumulate.

Al doilea scop al etapei *Evocare* constă în stimularea elevului. Învățarea este un proces activ. Deseori elevii sînt pasivi la lecții luînd, notițe și ascultînd profesorul care gîndește în locul lor.

Durabilitatea cunoștințelor poate fi asigurată prin implicarea activă a educabililor în procesul de învățare, situație în care ei conștientizează propriul mod de gândire, folosesc

Evocați, provocați interesul, stimulați elevii să se gîndească la ceea ce știu.

Învățarea este un proces activ și asiduu.

* Adaptare după: Temple, Ch.; Steele, J. L.; Meredith, K. S., *Inițiere în metodologia Lectură și Scriere pentru Dezvoltarea Gîndirii Critice*, Supliment al revistei "Didactica Pro...", 2001.

limbajul propriu, își exprimă liber ideile (în scris și/sau verbal). În felul acesta, fiecare își formează „schema” de înțelegere a unui subiect sau altul.

Al treilea obiectiv al etapei *Evocare* vizează menținerea interesului pentru explorarea subiectului și finalitatea acestei investigații. Atunci când există un scop învățarea devine mult mai eficientă. Se remarcă însă două tipuri de scopuri: cele recomandate de profesor și cele determinate de elev. Scopurile fixate de elevi sînt mai bine realizate, întrucît sînt alese de ei.

Stabilirea unui scop al învățării este esențială pentru durabilitatea cunoștințelor.

Fără un interes susținut, motivația pentru studiu este mult diminuată. În cazul analizei unor texte, de exemplu, acesta poate fi incitat prin *brainstorming* care scoate la iveală o serie de informații utile, iar discuția în grup permite completarea datelor despre subiectul examinat. Multe dintre ele pot fi contradictorii, însă trebuie să le privim ca element pozitiv, deoarece diferențele/divergențele de opinie dau naștere unor întrebări, iar întrebările devin un puternic factor motivațional pentru învățare.

Ceea ce știm determină ceea ce putem învăța.

Realizarea sensului

La etapa *Realizare a sensului* (R.S.) elevul vine în contact cu noile informații/idei sub diverse forme și în cadrul diferitelor activități: lectura unui text, vizionarea unui film, audierea unei prelegeri sau efectuarea unui experiment. Profesorul trebuie să fie un bun organizator și facilitator.

Noile tehnologii educaționale, strategiile didactice interactive reprezintă un instrument necesar, fiindcă eficientizează procesul de predare-învățare, permit elevilor să-și monitorizeze achizițiile. Dacă ei nu conștientizează ceea ce fac, șansa de a învăța ceva util se transformă într-un eșec.

Primul scop al etapei *Realizare a sensului* constă în a menține implicarea și interesul obținute la *Evocare*. Al doilea scop este, după cum s-a remarcat, de a susține eforturile elevilor în monitorizarea propriei înțelegeri a lucrurilor. Cei care vor să învețe eficient revin deseori asupra momentelor ce nu le înțeleg: ascultînd o prelegere pun întrebări sau fac notițe pentru a solicita ulterior explicații. Elevii care învață în mod pasiv trec pur și simplu peste aceste goluri în înțelegere, fără a sesiza confuziile, neînțelegerile sau omisiunile.

Realizarea sensului cere implicarea susținută, automonitorizarea înțelegerii.

A monitoriza propria înțelegere înseamnă a completa schemele de cunoaștere, elevii corelînd în mod deliberat informația nouă cu cea deja cunoscută. Așa cum se arată în

Figura 1, ei construiesc punți între cunoscut și nou pentru a ajunge la noi concepte și semnificații. La această etapă deci se încurajează stabilirea scopurilor, analiza critică și comparată, sinteza.

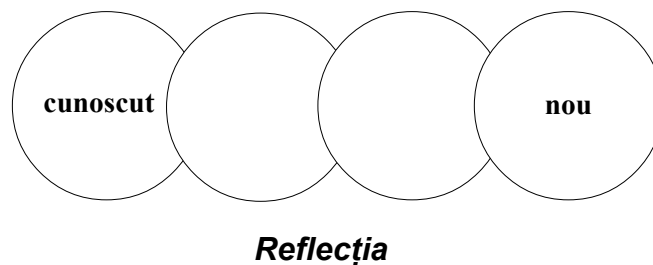

Figura 1

Etapa a treia – *Reflecție* (R), adesea neglijată în predare, este la fel de importantă ca și celelalte, deoarece elevii își consolidează cunoștințele acumulate. Învățarea înseamnă schimbare, înseamnă a deveni altfel. Această diferență se manifestă sub forma unei convingeri, a unui alt mod de a înțelege sau a unui nou comportament. Învățarea determină schimbarea, iar o schimbare autentică și durabilă se produce doar în cazul restructurării vechilor tipare.

Învățarea se reflectă în schimbarea de durată.

Etapa dată urmărește câteva lucruri fundamentale. În primul rând, elevilor li se cere să exprime prin propriile cuvinte ideile și conceptele asimilate. Înțelegerea este temeinică dacă informațiile sînt oferite într-un context cunoscut și logic (Pearson și Fielding, 1991). Reformulînd ceea ce am învățat și redînd totul cu cuvinte proprii, aprofundăm cunoștințele și reținem mai bine materia studiată.

Elevii însușesc conceptele și ideile atunci cînd le pot exprima cu propriile cuvinte.

Al doilea scop al etapei *Reflecție* presupune generarea unui schimb sănătos de idei între elevi, prin care le dezvoltăm vocabularul și capacitatea de exprimare. În timpul discuțiilor ei se confruntă cu variate modele de gîndire. Este un moment al schimbării și re-conceptualizării în procesul de învățare. Multiplele modalități de integrare a informațiilor noi au ca efect construirea unor scheme flexibile, ce pot fi aplicate mai bine în practică.

Dacă înveți pentru a-ți aminti, vei uita. Dacă înțelegi ceea ce înveți, îți vei aminti.

Încurajarea diversității de opinii este o condiție a dezvoltării gîndirii critice.

1.6. Repere pentru proiectarea și desfășurarea orelor

1. *Formarea comunității de învățare*

Prezentarea obiectivelor disciplinei. Efectuarea evaluării inițiale prin unul din următoarele moduri:

- chestionar;
- discuție dirijată;
- asalt de idei etc.

Scop: Identificarea cunoștințelor inițiale despre comunitate și realizarea feedback-ului

2. *Comunități umane. Comunitatea locală*

- **E.** Evocarea cunoștințelor elevilor cu referință la sintagma de comunitate locală (*Gîndește-Perechi-Prezintă (GPP) și Asocieri libere*).
- **R.S.** Lectura textului “Conceptul de comunitate” (*SINELG*).
- **R.** Elevilor li se propune să descrie comunitatea lor, folosind noțiuni din textul citit. Prezentări.

3. *Dezvoltarea comunității prin identificarea și rezolvarea problemelor*

- **E.** Pe tablă se scrie o listă cu problemele existente în comunitate (*Asaltul de idei*).
- **R.S.** Utilizînd textul “Un proiect este o problemă planificată pentru soluționare”, profesorul explică esența problemei sau o identifică împreună cu elevii.
- **R.** Elevii realizează exercițiul “Șapte pași spre soluționarea problemei”. Prezentări.

4. *Relația cetățean-comunitate*

- **E.** Evocarea cunoștințelor anterioare prin întrebarea: Ce înseamnă a fi un cetățean activ? (*GPP*).
- **R.S.** Lectura textului “Relația cetățean-comunitate ” (*Lectură în perechi, Rezumate în perechi*).
- **R.** Elevii completează un grafic în care identifică punctele forte și slabe ale relației lor cu comunitatea (*Graficul T*).

5. *Actorii comunitari*

- **E.** Profesorul ține o miniprelegere de 2-3 minute în care explică noțiunile de bază, solicitîndu-le ulterior elevilor să numească actorii comunitari din localitatea lor.
- **R.S.** Elevii citesc textul “Actorii comunitari” și completează lista începută la etapa *Evocare*.
- **R.** Elevii scriu un eseu de 5 minute cu următorul subiect “Locul școlii în spectrul actorilor comunitari din localitate”. Prezentări.

6. *Școala – verigă a comunității. Participarea democratică a elevilor la viața școlii*

- **E.** Profesorul le propune elevilor să-și amintească o situație în care s-au implicat activ în viața școlii și s-o descrie (*GPP*). Prezentări. Discuții despre trăsăturile necesare unui lider școlar.
- **R.S.** Lectura textului “Participarea democratică a elevilor la viața școlii” (*Agenda cu notițe paralele*).
- **R.** Profesorul le solicită elevilor să elaboreze o platformă pentru un candidat ce urmează a fi ales în organele autoconducerii școlare. Prezentări. Alegerea liderului școlar. Prezentări (*Jocul de rol, Simulare*).

7. *Modalități de mobilizare a comunității*

- **E.** Profesorul întreabă elevii cum procedează ei pentru a fi auziți de părinți atunci când au de rezolvat o problemă. (*Discuție dirijată*).
- **R.S.** Lectura textului “Cum să mobilizăm comunitatea” (în baza unui exemplu din cadrul Proiectului Fondul de Investiții Sociale din Moldova) (*Mozaic*).
- **R.** Elevii sînt repartizați în grupuri și identifică o problemă din localitate, modelînd un plan de mobilizare a comunității pentru soluționarea acesteia. Prezentări.

8. *Parteneriatul comunitar*

- **E.** Elevii, în grupuri, reprezintă noțiunea de parteneriat prin desen, simbol, poezie etc. (la alegere). Prezentări (*Sarcină cu multiple modalități de realizare*).
- **R.S.** Lectura textului “Parteneriatul comunitar” în grupuri mici (*Predare complementară*).
- **R.** Elevii discută ce parteneri ar alege pentru rezolvarea problemei abordate la lecția precedentă. Prezentări.

9. *Comunicarea eficientă în comunitate*

- **E.** Profesorul repartizează elevii în grupuri și le propune să simuleze o convorbire constructivă și una distructivă. Colegii ascultă și determină tipul convorbirii.
- **R.S.** Lectura textului “Tehnici de comunicare eficientă în comunitate” (*Mozaic*).
- **R.** Păstrîndu-se aceleași grupuri, elevii primesc sarcina de a transmite un mesaj prin utilizarea diverselor tehnici de comunicare.

10. *O decizie bună – un pas spre succes*

- **E.** Elevilor li se repartizează următorul studiu de caz:
“Comunitatea din satul X cere soluționarea acestor două probleme:
a) Construirea unui drum de 4 km pînă la șosea;
b) Reparația cazangeriei grădiniței.

Sursele financiare necesare lipsesc. Cetățeanul Y se adresează Consiliului local cu cererea de a i se permite construcția unei benzinării în centrul satului, motivînd că veniturile din această afacere pot fi folosite la rezolvarea problemelor enunțate mai sus”.

Elevii sînt repartizați în grupuri care reprezintă consiliile locale, urmînd să ia o decizie în această privință. Prezentări.

- **R.S.** Lectura textului “Luarea deciziilor” (*Predare complementară*).
- **R.** Revenirea la cele discutate în cadrul etapei *Evocare* și luarea unei decizii finale în baza informației analizate. Prezentări. Dezbateri. Elevilor li se propune să identifice problemele cu care se confruntă comunitatea studiind individual subiectul.

11. *Un bun membru al comunității – un bun cetățean al țării. Plan de acțiune civică în sprijinul comunității*

- **E.** Elevii elaborează un plan de acțiune civică pentru soluționarea problemei descrise la lecția precedentă. Prezentări.
- **R.S.** Elevii citesc textul “Model de acțiune civică în comunitate”, realizînd și exercițiul solicitat.
- **R.** Profesorul repartizează textul “Componentele unui proiect” și le propune elevilor să alcătuiască în baza planului de acțiune un miniproiect. Sarcina poate fi finalizată acasă.

12. *Împreună putem realiza multe. Proiectul*

- **E.** Prezentarea miniproiectelor definitivare acasă.
- **R.S.** Studierea textului “Scrierea unui proiect”.
- **R.** Discutarea, completarea și îmbunătățirea primelor 3 componente ale proiectelor elaborate:
 - a) sumarul;
 - b) descrierea problemei;
 - c) descrierea proiectului.

13. *Sfaturi pentru cei ce caută finanțare. Definitivarea proiectului*

- **E.** Profesorul întreabă elevii de ce ar avea nevoie pentru ca proiectul lor să devină realitate (*Discuție dirijată*).
- **R.S.** Lectura textului “Sfaturi și îndrumări pentru cei ce caută surse de finanțare”. Se lucrează la următoarele 3 componente ale proiectului:
 - a) bugetul;
 - b) date despre organizație;
 - c) concluzii.
- **R.** Elevii identifică sursele financiare pentru realizarea proiectului și modalitățile de

atrageră a acestora. Definitivarea proiectului va fi efectuată acasă.

14. *Bilanțuri. Prezentarea inițială a proiectelor*

Prezentarea proiectelor și evaluarea lor inițială (*Turul galeriei*). Elevii vor implementa proiectele elaborate în comunitate timp de 4 luni.

15-17. *Conferință. Prezentarea finală a proiectelor realizate*

La conferința care va fi organizată în luna mai elevii vor prezenta realizările obținute în cadrul proiectului. Într-un eseu final vor reflecta asupra impactului activității lor în comunitate.

Notă: Descrierea detaliată a tehnicilor propuse pentru desfășurarea orelor o puteți găsi în: Temple, Ch.; Steele, J. L.; Meredith, K. S., *Inițiere în metodologia Lectură și Scriere pentru Dezvoltarea Gîndirii Critice*, Supliment al revistei “Didactica Pro...”, 2001.

2. Suport informațional pentru predarea-învățarea-evaluarea disciplinei *Educație pentru dezvoltarea comunității*

2.1. Conceptul de comunitate

Există mai multe abordări ale termenului de *comunitate*. Delimitările conceptuale diferă; definițiile variază o dată cu schimbările din societate și tipurile de relații care se constituie la nivelul grupurilor umane.

Din perspectiva sociologiei clasice, o comunitate se bazează pe cultură, tradiție și o morală provenită din obiceiuri și credințe. Între membrii acesteia există raporturi naturale, relații vii și apropiate. Forma ideală de organizare este satul. Orașul, de cele mai multe ori, nu poate cunoaște comunități adevărate, deoarece aici se produce fenomenul de dispersie socială, indivizii eterogeni fiind reuniți în mod arbitrar. Între ei nu există un liant afectiv, determinat de legături firești întemeiate pe valori comune.

Din perspectiva relațiilor între grupurile umane, o comunitate puternică, cu individualitate este cea în care există relații și legături economice, sociale, politice, culturale fundamentate pe încredere, sprijin reciproc și participare la viața comunitară.

În societățile postmoderne se creditează un tip de comunitate apărută pe baza unor interese specifice și afinități intelectuale. Se constată o creștere a fenomenului de socializare naturală a indivizilor. Membrii sînt fluctuanți, uneori dispăre ideea de spațiu comun – de exemplu, comunitatea școlară sau comunitatea celor care comunică prin Internet.

Una dintre caracteristicile societății civilizate o constituie spiritul comunitar definit ca dorința de a ajuta oamenii care conviețuiesc în aceeași localitate. Este vorba de sentimentul de dragoste pentru locul de trai care se dezvoltă prin educație și stă la baza participării la viața comunității. Într-o societate democratică autoritățile țin cont de părerile diferitelor grupuri. Să ai spirit comunitar înseamnă să acționezi responsabil în comun, fără a neglija aspectele particulare, specifice, respectul pentru diferențele celuilalt.

În societatea noastră, dispersată de practici nedemocratice de durată, fără valori comune, cu oameni sufocați de mii de probleme ce nu le permit să considere participarea la viața comunității o prioritate, ideea de comunitate este un deziderat al intelectualilor. Conceptul de voluntariat, care dezvoltă sentimentul de mîndrie, dragoste și spirit cetățenesc, nu s-a conturat în niște experiențe utile, firești. De aceea comunitățile din Republica Moldova trebuie să depună eforturi pentru a deveni comunități în adevăratul sens al cuvîntului, pentru a descoperi spațiul comun în care oamenii ar conlucra întru identificarea nevoilor specifice și a lucrurilor pe care le prețuiesc cel mai mult. În acest context, școlii îi revine rolul de “organizator social”, promotor al parteneriatelor comunitare ce pot redefini și reconstrui societatea conform noilor valori și repere.

Într-o comunitate civilizată oamenii se susțin reciproc, au încredere unii în alții, participă la soluționarea problemelor, sînt deci buni cetățeni. Cu cît membrii unei comunități sînt mai valoroși ca cetățeni, cu atît comunitatea este mai valoroasă prin modul în care se dezvoltă și se cristalizează.

2.2. Șapte pași spre soluționarea unei probleme comunitare

Pasul 1. *Identificați, fixați și clarificați problema.*

Include definiția exactă a problemei, determinarea factorilor implicați, stabilirea dificultăților, decizia asupra celor mai importante aspecte ale problemei prin răspunsuri la întrebările:

- Care este problema?
- De ce este o problemă? Care este cauza apariției acesteia?
- De ce trebuie rezolvată?
- A cui este problema?
- Ce s-ar întîmpla dacă problema nu ar fi soluționată?
- Din nou, care este problema?

Pasul 2. *Analizați problema.*

Implică colectarea informației necesare pentru lucrul asupra problemei, cunoașterea tuturor cauzelor posibile și a eșecului în depășirea dificultăților prin *interviuri, chestionare, analiza documentelor, observația directă* etc.

Pentru studierea problemei poate fi folosită și analiza SWOT (puncte forte, puncte slabe, oportunități, temeri sau dificultăți), solicitînd răspunsuri la următoarele întrebări:

- Care sînt punctele tari ale acțiunilor ce vi le propuneți?
- Care sînt punctele slabe?
- Ce oportunități de realizare a obiectivelor există sau vor exista?
- Care sînt temerile, barierele curente și potențiale în atingerea obiectivelor?

Pasul 3. *Elaborați soluțiile alternative.*

Cuprinde enumerarea și examinarea tuturor căilor de soluționare a problemei, analiza impactului pozitiv/negativ al fiecărei soluții alternative.

Pasul 4. *Selectați cea mai bună soluție.*

Respectiva etapă constă în trierea soluțiilor alternative posibile pentru determinarea celei mai bune nu doar pe baza eficienței maxime și a unei realizări rapide, dar luîndu-se în considerație și alți factori: bugetul, timpul, situația economică etc. La stadiul dat este important a delimita necesitățile de dorințe.

Pasul 5. *Schițați un plan de acțiune.*

Incluce definirea scopului; conturarea obiectivelor specifice, sarcinilor, timpului, bugetului, responsabilităților etc.

Pasul 6. *Implementați soluția.*

Constă în aplicarea soluției și monitorizarea progresului, respectînd concomitent planul adoptat.

Pasul 7. *Evaluați.*

Presupune estimarea modului în care au fost atinse obiectivele; determinarea efectului soluției, implicațiilor pozitive și negative ale procesului/fiecărui pas în parte.

2.3. Cetățeanul și comunitatea

Cetățeanul este locuitorul unui stat care se bucură de drepturi civile și politice și are anumite obligații. Astfel, cetățenii, în totalitatea lor, formează unul din atributele statalității – populația.

Relația cetățean-comunitate este una specifică, care se include în spectrul unui stat, avînd un spațiu bine definit. Sfera acestei relații cuprinde: cetățeanul și administrația publică locală, cetățeanul și actorii comunitari, cetățeanul și diverse grupuri.

O altă definiție a relației în cauză vizează participarea cetățenească ce reclamă, la rîndul său, un anumit nivel de activism civic.

Participarea cetățenească reprezintă un proces prin care locuitorii unui stat influențează deciziile publice ce le afectează propria viață sau pe cea a comunității.

Un cetățean integrat în societate se implică plenar în viața comunității din care face parte, interacționînd cu aleșii săi sau cu executivul administrației publice locale în vederea influențării deciziilor privind politicile publice.

În comunitate cetățeanul are o varietate mare de interese: legate de cotidian, de utilizarea în comun a serviciilor publice, de buna gestionare a banilor publici etc.

O formă foarte răspîndită, dar și eficientă, a relației cetățean-comunitate sînt întrunirile la care oamenii discută, își exprimă părerile, ajung la consens și găsesc soluții pentru diverse probleme.

Conceptul de comunitate “obligă”, de fapt, cetățeanul afectat de diferite decizii publice să participe la luarea acestora. În cadrul unui sistem democratic avem de a face și cu o comunitate democratică, în care anume cetățenii de rînd trebuie să hotărască încotro doresc să meargă și le delegă aleșilor autoritatea de a-i conduce în direcția respectivă. În felul acesta, fiecare cetățean își afirmă dreptul de a avea un cuvînt de spus în administrarea comunității. De datoria organelor publice locale ține proiectarea activității de informare, de educare și de angajarea a cetățenilor. Doar astfel este posibilă eficientizarea activității în interes comun.

Vom încerca să evaluăm situația la zi privind relația cetățean-comunitate în Republica Moldova.

Este cunoscut faptul că nivelul implicării cetățenilor noștri în viața comunității lasă de dorit. Administrația publică locală pare să ia măsuri pentru a ameliora situația, dar întrunirile publice, din cauza absenteismului cetățenilor, deseori se soldează cu eșec.

La cealaltă extremă se situează cetățenii care privesc la aleșii săi ca la niște funcționari ce le pot decide destinul după bunul lor plac. Astfel, putem vorbi despre neimplicarea cetățenească, cele mai frecvente motive fiind:

- a) programul de lucru foarte încărcat al angajaților;
- b) lipsa transportului ce face imposibilă prezența unor persoane în etate;
- c) publicitatea necorespunzătoare în vederea desfășurării întrunirii;
- d) necunoașterea problemei propuse spre abordare;
- e) teama multor locuitori de a fi manipulați.

Pentru creșterea încrederii în organele administrației publice, pentru înțelegerea beneficiului participării civice, pentru antrenarea cetățenilor în activități de interes comun trebuie soluționate problemele expuse mai sus.

2.4. Actorii comunitari

Orice comunitate este formată din persoane, organizații, grupuri neformale. O comunitate eficientă presupune realizarea unor programe care vizează interesele diferitelor grupări sau persoane.

Un principiu ferm al schimbării organizaționale, aplicabil și activității în comunitate și care definește un grad înalt de organizare a acesteia, constă în conferirea activității publice a unui caracter larg, adică diverse persoane tind să sprijine acțiunile de a căror desfășurare sînt interesate. Cu cît cercul respectivelor grupuri este mai vast, cu atît indicatorul dezvoltării comunității este mai înalt. În această ordine de idei, ne referim la persoane și grupuri interesate nemijlocit de rezolvarea anumitor probleme.

Evoluția societății este în relație directă cu identificarea acelor persoane și grupuri care pot contribui la luarea diferitelor decizii sau la soluționarea unor probleme. Astfel de persoane și grupuri se numesc *factori interesați* sau *actori comunitari*.

Din această categorie fac parte:

Grupuri de interes: includ persoane care împărtășesc un interes comun privind o problemă/situație concretă și sînt dispuse să se angajeze în luarea deciziei corecte, în obținerea rezultatelor scontate (de exemplu: grupurile de protecție a mediului, organizațiile sindicale etc.)

Organizații publice: diferite organizații (școala, biserica, agenți economici), organe de resort, administrația publică locală etc.

Cluburi politice: formațiuni ce reprezintă diverse partide politice sau coaliții politice.

Asociații de afaceri și profesionale: organizații ale diferitelor firme sau ale oamenilor de afaceri care promovează și sprijină un climat economic adecvat (Camera de comerț, asociații profesionale din diverse domenii etc.).

Persoane individuale: oameni care urmăresc un interes personal, posedă cunoștințe de specialitate și doresc să contribuie la soluționarea unor probleme ale comunității.

Grupuri nereprezentate: cuprind persoane care nu sînt dispuse să participe la viața comunității, făcînd parte din “majoritatea tăcută”.

Organizații ale comunității: reprezintă persoane care se organizează pentru a promova interese comune privind un anumit domeniu (asociații de proprietari, de locatari etc.).

Organizații neguvernamentale: organizații non-profit, avînd variate domenii de activitate (asistență medicală, psihologică, tehnică) la nivel local, regional, național și internațional.

Analizînd spectrul actorilor comunitari, putem delimita următoarele categorii: organe oficiale și neoficiale (organizații publice și grupuri de interes), actori activi și pasivi, persoane individuale și, respectiv, grupuri nereprezentate.

La acest compartiment este necesar să remarcăm că trăsătura caracteristică a comunităților în Republica Moldova o constituie predominarea “majorității tăcute” și insuficiența persoanelor active. Unul din obiectivele cursului opțional constă în schimbarea acestei proporții: creșterea numărului persoanelor active încadrate în soluționarea problemelor comunității și, respectiv, “subțierea” substanțială a stratului “majorității tăcute”.

2.5. Școala și comunitatea

În perioada de tranziție, școala încearcă să-și recîștige statutul de instituție de referință în comunitate. În afară de faptul că educă tînăra generație, ea se implică insuficient în viața comunității. Este momentul ca aceasta să-și asume rolul de instituție principală în formarea viitorilor cetățeni și în afirmarea spiritului comunitar, în promovarea unor inițiative de dinamizare și dezvoltare a comunității prin parteneriate și cooperare.

Menirea școlii este să pregătească tinerii pentru viața în comunitate, să educe personalități, să formeze buni cetățeni care apreciază la justa valoare lumea în care trăiesc.

Este nevoie ca școala să fie inițiatoarea unor programe educaționale comunitare ce ar urmări creșterea calității vieții și ar promova valori precum responsabilitatea, cooperarea, participarea, transparența și comunicarea.

Dezvoltarea unui curriculum ce ar avea legătură cu comunitatea se poate realiza în două direcții:

1. Elevii activează în comunitate, beneficiind de facilități și de resursele disponibile. Pot fi desfășurate lecții la muzeu, bibliotecă, primărie etc.
2. Elevii învață prestînd servicii, desfășurînd activități în folosul comunității:

- de caritate – îngrijirea persoanelor în etate, acordarea de sprijin celor cu nevoi speciale, bolnavilor, orfanilor etc.;
- ecologice – salubritatea unor zone, reciclarea deșeurilor, reinstaurarea monumentelor etc.;
- de voluntariat la diferite instituții (bibliotecă, spital, poliție, organizații neguvernamentale etc).

Interdependența dintre serviciul în beneficiul comunității și educația primită la clasă este o condiție necesară pentru învățarea eficientă. Impactul serviciului pentru comunitate poate fi mult mai mare dacă acesta este inclus în curriculum școlar. Implicarea elevilor în viața comunității prin intermediul școlii are o serie de avantaje:

- ei constată că ceea ce învață la clasă poate fi aplicat în cadrul unei acțiuni concrete;
- se dezvoltă responsabilitatea și sensibilitatea față de semenii;
- se creează legături la nivelul comunității;
- se stimulează gândirea critică;
- se educă percepția multiculturalității;
- elevii își descoperă noi calități etc.

Pentru a realiza aceste deziderate școala trebuie să promoveze un învățământ formativ prin utilizarea la ore a unor strategii interactive. Educarea spiritului comunitar necesită desfășurarea unor lecții în cadrul cărora să se discute diverse probleme abordate din diferite perspective. De asemenea, este esențial să se acorde suficient timp reflecției asupra acțiunilor în comunitate, corectării “din mers” a unor aspecte ce apar pe parcursul evaluării impactului asupra elevilor, corelării permanente a activităților cu disciplinele studiate în școală.

2.6. Participarea democratică a elevilor la viața școlii

O școală democratică este cea în care organismele și structurile puterii sînt clar definite, relațiile dintre membri se bazează mai puțin pe teama față de superiori și mai mult pe încredere și respect reciproc. Într-o astfel de școală copiii li se acordă posibilitatea să-și exprime temerile, li se distribuie responsabilități privind funcționarea instituției, li se oferă condiții de implicare activă și creativă în problemele care îi vizează direct. Astăzi, mai mult ca oricînd, este nevoie să extindem procesul de democratizare a unităților de învățământ și asupra elevilor întrucît:

- acestea trebuie să-i familiarizeze cu practicile și instituțiile democratice. Dacă le delegăm responsabilități, le acordăm posibilitatea de a-și exprima opiniile, de a lua decizii și de a participa la viața școlii, nu facem altceva decît să le oferim șansa de a exersa competențele necesare într-o societate de succes;
- în cadrul unor organisme de conducere, cum sînt Consiliul clasei, Consiliul școlii, Senatul, elevii pot trăi personal experiența unui sistem democratic cu reprezentanți aleși;

- documentele internaționale stipulează dreptul copiilor de a-și face auzite opiniile, de a primi informații și de a participa la luarea deciziilor care îi afectează direct;
- în unele domenii/situații elevii pot fi mai buni în a planifica diferite activități sau a rezolva probleme, deoarece cunosc mai bine decât profesorii anumite aspecte ce țin de viața lor.

Procedurile și practicile prin care școala creează o cultură democratică în interiorul ei și permite implicarea elevilor sînt:

1. *Înființarea unui Consiliu al elevilor*, organism ales în mod democratic, al cărui rol este să reflecte și să reprezinte interesele celor educați. Pentru a-și putea exercita acest rol, Consiliul elevilor are nevoie de un anumit statut în cadrul școlii, iar autoritatea lui trebuie să fie recunoscută și respectată de cadrele didactice.
2. *Elaborarea unui cod de conduită* prin care să fie aduse la cunoștință cerințele școlii astfel încît aceasta să devină un loc în care elevii să se simtă în siguranță și fericiți. Părinții și elevii își exprimă părerea în legătură cu acest cod și se angajează (în scris) să-l respecte.
3. *Organizarea de întâlniri regulate cu clasa de elevi*. Pentru a discuta problemele clasei, a consolida relațiile dintre copii și a dezvolta sentimentul de apartenență la colectiv este bine să fie desfășurate întâlniri zilnice (în ciclul primar) și săptămînale (la treapta gimnazială și liceală).
4. *Organizarea de întâlniri regulate pentru toți elevii școlii*. Astfel de întruniri pot stimula interesul față de problemele generale ale instituției și față de dezvoltarea relațiilor dintre clase/grupuri de elevi, ceea ce contribuie la crearea sentimentului de apartenență la comunitatea școlii și la afirmarea identității acesteia.
5. *Acordarea de responsabilități în clasă/instituție*, prin care elevii să contribuie la bunul mers al vieții școlare. Se recomandă ca ei să concureze, prezentînd un “program managerial” propriu.
6. *Consultarea elevilor în vederea elaborării regulilor școlii* i-ar motiva să le respecte. Regulile trebuie să fie corecte și să corespundă nevoilor elevilor. Dacă aceștia consideră că unele dintre ele sînt inutile sau discriminatorii, conducerea instituției și personalul didactic le va permite să propună schimbări sau să le modifice.
7. *Crearea unui mediu bazat pe încredere*, prin folosirea anumitor modalități de desfășurare a activităților ce le-ar permite elevilor să lucreze împreună, să-și dezvolte stima de sine, să comunice, să-și exprime părerea în legătură cu diferite aspecte ale vieții școlare.
8. *Informarea permanentă a elevilor*. O bună circulație a informației este un mod eficient de a-i face pe toți să se simtă implicați în comunitatea școlii. În acest scop se pot utiliza panouri pentru anunțuri zilnice, se pot edita și distribui buletine informative.
9. *Crearea unui mediu școlar plăcut*. Este important ca școala să fie un loc bine întreținut, în care să domine un climat agreabil. Elevii trebuie antrenați în activități de îmbunătățire a acestuia pentru a aprecia schimbările și eforturile depuse, a se simți “proprietarii” instituției, a-și pune în aplicare ideile.

2.7. Modalități de mobilizare a comunității

Comunitatea este viabilă prin soluționarea diferitelor probleme cotidiene: mari și mici, strategice și tactice etc. Cine și cum însă o mobilizează în acest sens? Persoanele responsabile sau cele ce se autoresponsabilizează, care prin atribuțiile sau capacitățile lor pot contribui la mobilizarea celorlalți.

Mobilizarea trebuie să aibă un caracter altruist: întindem mâna altora fără să ne preocupe beneficiul personal. Factorii stimulatori sînt competenți atunci cînd îi investesc pe alții cu cunoștințe și o viziune clară asupra soluționării problemei.

Mobilizarea comunității este realizată, de obicei, de liderii formali, aleși de comunitate. Un adevărat lider, care are viziunea prosperării comunității, delegă rezolvarea unor probleme altor persoane, investindu-le cu încredere și acordîndu-le ajutor. Prin această delegare se pot înfăptui lucruri mari și, în primul rînd, dezvoltarea resurselor umane. Cu regret însă, la noi mulți manageri afirmă că subordonații lor nu sînt capabili să preia responsabilități suplimentare. În acest context, este obligatoriu să elucidăm rolul liderului neformal în mobilizarea comunității. Liderul neformal este persoana interesată îndeaproape de problemele localității, care cunoaște aproximativ căile de soluționare ale acestora, se bucură de autoritate, ceea ce îi permite o înaltă receptivitate din partea comunității.

Liderii neformali pot fi permanenți și temporari: primii mobilizează societatea pe termen lung, pe un spectru variat și larg de probleme, iar cei temporari – pentru o secvență scurtă de timp, pentru rezolvarea unei probleme concrete.

Pașii mobilizării comunității sînt aproape identici în toate cazurile:

1. **Identificarea problemei** – stabilirea cauzelor problemei și a căilor posibile de soluționare.
2. **Pregătirea suportului informațional mobilizator**. Acest suport trebuie să fie clar, concis, să conțină un mesaj ce ar demonstra necesitatea soluționării problemei și, respectiv, beneficiile pentru comunitate.
3. **Selectarea căilor de mobilizare a comunității** (mass-media, Internet, întruniri, foi volante etc.) și elucidarea resurselor financiare.
4. **Desfășurarea procesului**. Discursul sau mesajul scris trebuie să fie expresiv, elocvent.
5. **Evaluarea impactului**. Colectarea informației privind feedback-ul mobilizării (chestionare, evaluări finale).

2.8. Parteneriatul comunitar

Implicarea agenților economici, autorităților locale, organizațiilor neguvernamentale, membrilor comunității în prosperarea acesteia presupune crearea unor parteneriate viabile.

Întrucît școala educă viitorii membri ai comunității, ea trebuie să-și asume rolul de instituție comunitară principală, de organizație cu inițiative care să conducă la parteneriate

și cooperare, care să dinamizeze și să dezvolte societatea. Școala poate fi promotoarea unor programe de parteneriat ce ar urmări sporirea calității vieții, ar propaga valori precum responsabilitatea, cooperarea, participarea, transparența și comunicarea.

O comunitate este puternică dacă membrii:

- nu sînt indiferenți față de problemele cu care se confruntă aceasta și se simt responsabili pentru viața lor în comun;
- au încredere și cooperează pentru rezolvarea problemelor existente.

Parteneriatul trebuie privit ca o prioritate, deoarece în acest fel:

- pot fi preluate roluri și responsabilități la nivel local;
- se creează condiții pentru integrarea tinerilor în comunitate;
- se realizează o influență semnificativă asupra generației în creștere;
- contactul permanent dintre diferiți parteneri sociali facilitează racordarea școlilor la realitate, acoperind unele nevoi de educație la nivel comunitar.

În acest context, primul obiectiv al școlii este realizarea unei comunicări pozitive cu toți părinții – cei mai apropiați parteneri, precum și cu agenții economici. De aceea trebuie să se cunoască:

- categoriile de parteneri din rîndul agenților economici interesați și capabili să susțină inițiative de conlucrare;
- căile de sensibilizare și atragere a agenților economici în parteneriate pentru rezolvarea problemelor comunității;
- modalitățile de colaborare cu agenții economici;
- finalitățile comune care pot fi promovate;
- condițiile de încheiere a parteneriatelor și derularea colaborării;
- beneficiile comunității prin realizarea parteneriatului;
- avantajele agenților economici în cadrul unui parteneriat.

Un factor-cheie al parteneriatului constă în colaborarea dintre școală și autoritățile locale, conlucrare care, în termeni de avantaj reciproc, ar aduce beneficii majore pentru toate categoriile de populație. Aceasta poate fi inițiată prin:

- participarea reprezentanților autorității locale la întruniri cu corpul profesoral, vizite comune la domiciliul elevilor, ședințe cu părinții;
- participarea reprezentanților profesorilor, părinților, elevilor (în calitate de invitați) la ședințele Consiliului local;
- organizarea unor activități pe bază de parteneriat;
- colaborarea în domeniul informării comunității;
- programe și acțiuni comune, implicarea altor actori comunitari.

Parteneri pot fi și ONG-urile. Multe dintre ele dispun de un potențial substanțial care poate fi valorificat în cadrul parteneriatului. Colaborarea, cooperarea dintre școli și organizațiile neguvernamentale poate fi un puternic factor dinamizator atît în dezvoltarea procesului educațional cît și în evoluția comunităților, în revigorarea spiritului civic și comunitar.

Pot exista parteneriate între doi sau mai mulți actori comunitari. În numeroase cazuri, grație importanței acordate școlii, precum și prestigiului de care se bucură aceasta, coordonarea grupului de parteneri a revenit unității educaționale.

La nivel de parteneriat pot fi realizate acțiuni valoroase pentru comunitate. Parteneriatele trebuie să devină o prioritate, o necesitate, o soluție pentru crearea unor noi posibilități de dezvoltare a comunității.

2.9. Tehnici de comunicare eficientă în comunitate

I. Parafrazarea

Esența acesteia constă în a reda mesajul cuiva cu cuvinte proprii.

Când utilizăm parafrazarea trebuie să luăm în considerație următoarele:

1. Claritatea exprimării. Un schimb reciproc de păreri se poate efectua doar după ce a fost definit exact punctul de plecare al discuției.
2. Evitarea neînțelegerilor. Adeseori emițătorul mesajului (E) relatează ceva, iar receptorul mesajului (R) înțelege altceva. Dacă acesta din urmă ar interveni din când în când prin replica “stai să repet ce-ai spus”, atunci s-ar evita multe confuzii.
3. Adoptarea unei atitudini binevoitoare. Uneori încercăm un sentiment de teamă și nu îndrăznim a-i solicita interlocutorului să repete enunțul, pentru a nu crede că nu l-am urmărit cu atenție. În realitate însă, tocmai această rugămintă îl va convinge că ne străduim să-l înțelegem cât mai bine, arătându-i, indirect, că nu îl neglijăm, că îl ascultăm, ceea ce este, de fapt, un semnal de respect.

Rețineți! Adevărat nu este ceea ce a spus A. Adevărat este ceea ce a auzit și a înțeles B (în orice caz, din punctul său de vedere).

II. Întrebarea directă

Aceasta este întrebarea la care se poate răspunde prin *da* sau *nu*. De exemplu, *Comunitatea dvs. este multiethnică?*

Întrebările din categoria dată înlesnesc comunicarea dintre partenerii de dialog datorită răspunsului clar pe care îl reclamă și sînt foarte utile atunci când:

- a) se dorește obținerea unei informații scurte și concise;
- b) ne aflăm în fața unui partener de dialog zgîrcit la vorbă;
- c) se intenționează obținerea unei informații pe care interlocutorul nu o poate oferi, acesta deținînd în schimb o serie de date disparate. Prin întrebări directe, la obiect, se edifică, de exemplu, cauza suferinței unui pacient.

III. Întrebarea indirectă

La această întrebare nu se poate răspunde prin *da* sau *nu*. De exemplu, *Cu ce problemă se confruntă comunitățile multietnice?*

Ori de câte ori se încearcă a determina pe cineva să exprime sincer o părere, formularea unor asemenea întrebări este o necesitate, ele fiind utilizate în special în timpul interviurilor și mai puțin în chestionare. Răspunsurile la întrebările indirecte sînt binevenite pentru lectură ulterioară, pentru discuții și dezbateri de diferit gen, deoarece permit speculații interesante și dezvoltă creativitatea.

IV. Întrebarea sugerată

Aceste întrebări conțin deja o părere, de aceea sînt adresate pentru a-l influența pe interlocutor să o însușească. Cu alte cuvinte, discuția este condusă în mod deliberat spre a obține răspunsul dorit, fără ca interlocutorul să fie conștient de acest lucru. De exemplu, *E bine să locuiești într-o comunitate multiethnică, nu-i așa?* Pericolul unei întrebări sugerate nu este întotdeauna evident, subestimîndu-i-se importanța.

De cele mai multe ori, întrebările sugerate au un caracter manipulator. Atunci cînd punem preț pe valoarea comunicării, încercînd să stabilim relații constructive cu alții, bazate pe sinceritatea față de sine și față de partener, va trebui să renunțăm la întrebările sugerate sau să fim conștienți de caracterul și consecințele lor. Responsabilitatea pentru răspunsul obținut la o întrebare sugerată revine mai cu seamă celui care o adresează. De aceea urmează să vă analizați comportamentul și să vedeți dacă aveți tendința de a pune întrebări sugerate. Ele au valoare doar în cazul cînd clarifică situația. Să presupunem că o discuție este pe cale să devină “primejdioasă”, întrucît s-a strecurat unul din factorii perturbatori. În acest caz cineva trebuie să redreseze starea de spirit prin readucerea ei cu un pas înapoi. Astfel, se va trage un semnal de alarmă, reușindu-se continuarea dialogului și evitîndu-se o discuție în contradictoriu.

V. Ascultarea activă

Prin modul cum ascultăm punctul de vedere al interlocutorului ne exprimăm acordul sau dezacordul față de cele expuse. În acest context putem menționa opinia lui Thomas Gordon. El pornește de la ideea că o comunicare se desfășoară optim doar în cazul în care receptorul unui mesaj (R) îi demonstrează emițătorului mesajului (E) că îl acceptă ca partener de discuție. Gordon a mai remarcat că așa-numitul limbaj al acceptării, respectiv al respingerii, are consecințe previzibile asupra actului comunicării. Dacă vom analiza cu atenție semnalele acceptării, respectiv cele ale respingerii, vom constata că neacceptarea pornește de la starea lui R-critic sau starea lui E-tînguitor, în vreme ce acceptarea – atît de la starea lui R-tandru cît și de la starea lui E-voios.

Limbajul neacceptării se exprimă prin: apreciere, sentințe, critici, dăscălire, amenințare, control. Semnalele de neacceptare provoacă partenerului de dialog:

- a) teamă (deoarece se simte atacat, caz în care va trebui să ne așteptăm la reacții de apărare);
- b) indispoziție (pregătire de atac, poziție “săpare de tranșee”);
- c) tendința de a ascunde problemele proprii;

- d) sentimentul de culpabilitate;
- e) sentimentul de amenințare;
- f) sentimentul de insatisfacție, disconfort.

Gordon menționează că acceptarea partenerului de dialog trebuie atestată, deoarece un individ nesigur percepe automat lipsa unui mesaj de acceptare. În aceste circumstanțe pot apărea divergențe de păreri. Dacă interlocutorul este sigur pe el, îl va bucura un mesaj de acceptare din partea celuilalt, semnul unei afectivități pozitive.

Mulți consideră că lipsa reproșurilor într-o conversație ar trebui interpretată indirect ca o apreciere. Cert este însă faptul că o persoană nesigură percepe lipsa unei aprecieri pozitive ca pe o critică, ceea ce inhibă verbalizarea, adică manifestarea unor păreri laudative prin:

- a) ascultarea cu atenție a partenerului;
- b) reacții inverse;
- c) observații pozitive.

2.10. Luarea deciziilor

Pentru a forma cetățeni activi din punct de vedere social, școala trebuie să încurajeze angajarea elevilor în planificarea, organizarea și desfășurarea activităților instituției. Adulții însă tind să subestimeze competența copiilor de a participa la luarea deciziilor. Elevii nu sînt numai scopul final al reformelor din învățămînt, ci și parteneri în derularea schimbării. Iată de ce ei trebuie implicați în procesul de luare a deciziilor. “Produsul” urmărit este solidarizarea membrilor pentru punerea în practică a opțiunilor. Procedura de decizie este constituită din mai multe etape:

1. *Faza deciziei*

Orice hotărîre trebuie să aibă ca obiect o propunere concretă, fără de care riscă să fie doar aparentă, întrucît nu toți membrii se pronunță asupra aceleiași realități. Prima fază a luării deciziei constă în determinarea clară a obiectului deciziei. Pe măsură ce ideile se precizează, se revine periodic la faza inițială pentru a defini propunerile care urmează să constituie obiectul unui vot sau al unui consens. Obiectul trebuie perceput la fel de către toți membrii. În acest sens, nu este suficientă doar o definiție concretă, scrisă pe o coală de hîrtie. De aceea membrii vor fi invitați să-și împărtășească modul în care înțeleg respectiva definiție. O modalitate excelentă de obținere a unității de vederi este de a le solicita cîtorva membri să reformuleze conținutul propunerii care va constitui obiectul unei decizii.

2. *Adunarea opiniilor*

După definirea obiectului, intervențiile se pot limita, un timp, la exprimarea propriilor opinii. Fiecare membru este invitat să ocupe pe axa de participare poziția emițătorului, cu condiția de a aduce o părere personală în cadrul grupului. Avantajul limitării funcțiilor de

participare constă în faptul că facilitează celorlalți membri ocuparea poziției de receptor pe parcursul fazei de colectare, precum și în identificarea punctelor de vedere care nu vizează direct scopul discuției. Etapa de adunare poate dura atîta timp cît membrii emit opinii noi în legătură cu obiectul deciziei.

3. *Evaluarea opiniilor*

A treia fază este discuția propriu-zisă. Restricția impusă anterior (de a nu evalua opiniile) este suprimată. Membrii sînt invitați să-și exercite funcțiile conform pozițiilor centrale pe axa de participare. Este etapa cea mai critică – opiniile se pot consolida, amenințînd existența cercului emițător-receptor. În acest caz, acțiunile de animare sînt foarte utile, motiv pentru care, atunci cînd trebuie să ia o decizie importantă, multe grupuri apelează la un animator.

4. *Decizia*

În ultima fază toată lumea este pregătită să se pronunțe asupra propunerii. Dacă aceasta a fost “amendată” sau dacă pe parcursul etapelor precedente au fost formulate noi sugestii, ar fi binevenit să se acorde un răgaz și să se revină la faza definirii, pentru a se convinge că toți înțeleg același lucru. Perioada de răgaz îl va ajuta pe fiecare participant să-și precizeze alegerea. Se poate verifica dacă, în urma reuniunii, toți membrii sînt de acord cu decizia luată. În caz că propunerea solicită un “da” sau “nu” se poate recurge la votare prin ridicarea mîinii. Minoritarii sînt invitați să-și exprime opinia din nou, fiecare fiind întrebat dacă se raliază la propunerea care a obținut votul majoritar. Nimeni nu este împiedicat să susțină că decizia nu a fost luată unanim și că unii membri s-au aliat, preferînd o altă hotărîre.

2.11. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor

În legislația Republicii Moldova dreptul de a lua decizii obligatorii aparține organelor administrației de stat, iar la principiile democrației se apelează în cazul alegerilor parlamentare și locale, precum și în cel al referendumurilor naționale și locale.

De multe ori însă prevederile legislative au un caracter contradictoriu. Astfel, în *Legea cu privire la administrația publică locală (1998)* se stipulează că ședințele consiliilor locale trebuie să fie deschise. Dar o dispoziție specifică că la întruniri pot participa doar acele persoane a căror prezență este necesară. Pe de altă parte, *Legea cu privire la petiții* permite cetățenilor să propună sugestii autorităților publice locale, obligîndu-le să le examineze în timp util.

Regulamentul Parlamentului prevede, de asemenea, că ședințele organului legislativ suprem sînt deschise. În realitate însă procedura de admitere la ședințele Parlamentului și ale comisiilor parlamentare este foarte complicată. La momentul actual, accesul cetățenilor la proiectele de lege nu este reglementat de legislație, de aceea chiar și recepționarea recomandărilor scrise este limitată.

Un anumit progres în acest sens a fost realizat o dată cu ratificarea de către Republica Moldova a *Convenției privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului (1998)*, dar aplicarea prevederilor acestui document implică timp. Vor fi necesare mecanisme clare și proceduri detaliate de asigurare a accesului la proiectele de decizii.

Guvernul Republicii Moldova face anumiți pași în asigurarea transparenței activității sale (de exemplu, decizia de a plasa proiectele de lege pe Internet). La nivel local, ignorarea opiniilor cetățenilor are un caracter mai special.

Practica participării cetățenilor și ONG-urilor la luarea deciziilor demonstrează atât exercitarea de presiune (lobby) prin reprezentanții acestora cât și acțiuni de protest care apar atunci când autoritățile și cetățenii n-au depus destule eforturi pentru găsirea unui compromis.

Un exemplu reușit de lobby public poate fi problema tranzitării deșeurilor radioactive pe teritoriul Moldovei din Bulgaria spre Rusia. Opinia publică s-a implicat activ, influențând deputații.

Un exemplu de găsire a unui compromis în urma confruntării dintre locuitorii sectorului Botanica și autoritățile mun. Chișinău poate fi cazul proiectării și construcției restaurantului “McDonald’s” într-o regiune dens populată. Într-o noapte a lunii mai 1997, locatarii au fost treziți de sunetul ferăstrăului care tăia copacii în scuarul din fața blocului lor. Revoltați, ei au baricadat magistrala de transport cu copacii doborâți. A intervenit administrația centrală și construcția a fost stopată pentru 2 ani, timp în care inițiatorii acesteia au dus tratative cu locatarii, fiind nevoiți să repare scările și să modifice proiectul. Ca rezultat, restaurantul a devenit mai mic, iar copacii au fost incluși în proiect.

Republica Moldova este o țară care se vrea democratică. Deși nu sînt elaborate încă toate mecanismele implicării active a cetățenilor în procesul de luare a deciziilor, trebuie să ne conjugăm eforturile pentru ca acest lucru să se întîmple cât mai repede.

2.12. Plan de acțiune civică în sprijinul comunității

Acțiunile comunității vor avea succes dacă vor fi bine proiectate. Obiectivele acțiunilor urmează a fi clar formulate, activitățile – planificate și organizate cu exactitate, iar responsabilitățile – distribuite astfel încît să se inițieze parteneriate comunitare. Propunem un plan-model de acțiune civică în sprijinul comunității. El conține:

1. Problema identificată
2. Obiectivele acțiunii
3. Participanții
4. Sursele de informare
5. Distribuirea responsabilităților
6. Activitățile planificate

7. Analiza datelor obținute
8. Prezentarea rezultatelor acțiunii
9. Evaluarea acțiunii
10. Reflecții, posibilități de a continua acțiunea.

Știți deja cum se identifică o problemă. Este foarte important însă să învățați a formula obiective, pentru că de aceasta depinde succesul acțiunii.

Un obiectiv trebuie să răspundă la următoarele întrebări:

Ce ar trebui de schimbat?

În ce măsură ar trebui de schimbat?

Cine beneficiază de schimbare?

Unde va avea loc schimbarea?

Cînd va avea loc schimbarea?

Un obiectiv trebuie să fie:

Specific

Măsurabil

Realizabil

Real

Limitat în timp

Formulați un obiectiv pentru o acțiune comunitară conform acestei structuri.

.....

.....

.....

.....

Elaborați un plan de acțiune civică.

2.13. Scrierea proiectelor

Scrierea de proiecte constituie 90% muncă asiduă și doar 10% inspirație. Aceasta este o artă, dar și o știință. Nu există o formulă magică de elaborare a proiectelor pe care să o puteți aplica în orice situație, ci doar un set de recomandări ce trebuie ajustate la particularitățile organizației și ale finanțatorilor.

Colectarea informației

Pentru a aduna informații, documentați-vă bine asupra conceptului, programului, bugetului și consultați beneficiarii.

Părțile componente ale proiectului:

1. Sumarul: argumentarea și cuprinsul proiectului – 1 pagină;

2. Descrierea problemei (de ce este nevoie de acest proiect) – 2 pagini;
3. Descrierea proiectului (esența lui, cum va fi implementat și evaluat) – 3 pagini;
4. Bugetul (descrierea financiară a proiectului, note explicative la buget) – 1 pagină;
5. Date despre organizație (istoric, organele de conducere, activitățile principale, beneficiarii și serviciile prestate) – 1 pagină;
6. Concluzii (sumarul punctelor-cheie ale proiectului) – 2 paragrafe.

Sumarul (prima pagină a proiectului) este cea mai importantă secțiune a documentului. Ea are scopul de a convinge cititorul că propunerea lansată merită să fie finanțată. Sumarul va include:

Problema – o scurtă descriere a problemei pe care ați identificat-o și pe care vă propuneți să o rezolvați (1-2 paragrafe);

Soluția – o scurtă descriere a proiectului, inclusiv acțiunile, numărul persoanelor-beneficiari, cum și unde va fi desfășurat, durata, cine va fi implicat în realizare acestuia (1-2 paragrafe);

Date despre buget – suma solicitată și finanțarea proiectului pe viitor (1-2 paragrafe);

Date despre organizație – denumirea organizației, istoricul, scopurile și activitățile, capacitatea de a implementa proiectul dat (1 paragraf).

Descrierea problemei

Această secțiune trebuie să fie succintă, dar convingătoare. Cîteva sfaturi:

- Folosiți faptele sau datele statistice care argumentează cel mai bine proiectul.
- Dați-i cititorului o speranță.
- Hotărîți-vă cît de detaliat veți descrie proiectul.
- Asigurați-vă că programul dvs. rezolvă problema diferit sau mai bine decît alte proiecte și că puteți demonstra acest lucru.
- Evitați raționamentul circular (absența soluției drept o problemă în sine).

Descrierea proiectului

Această secțiune trebuie să includă 5 subdiviziuni care prezintă tabloul integrat al proiectului: *obiectivele, activitățile, personalul, evaluarea, durabilitatea*.

Scopul proiectului este mai general, pe cînd **obiectivele** – mai specifice, pot fi realizate într-o perioadă scurtă de timp și sînt măsurabile.

Activitățile ce vor fi întreprinse pentru atingerea obiectivelor trebuie să răspundă la întrebările: *cum, cînd și de ce*.

Personalul, adică cei care se vor implica în realizarea activităților, trebuie prezentat în cîteva propoziții. Descrieți detaliat calificarea și experiența fiecărui participant.

Evaluarea – descrierea procesului de colectare a datelor și analiza lor.

Durabilitatea – descrierea modalității de asigurare a viabilității financiare a proiectului și a organizației.

Date despre organizație – este indicat să fie prezentate după argumentarea proiectului pentru a demonstra capacitatea organizației de a-l implementa.

Concluziile vor cuprinde activitățile ce vor fi întreprinse după încheierea proiectului pentru a pregăti terenul în vederea unui nou proiect.

Cele 5 întrebări fundamentale pentru elaborarea proiectului:

CE/DE CE? CUM? CINE? CÎND? CÎT?

Diferența dintre scopuri și obiective

SCOPUL

- Este un concept larg a ceea ce trebuie realizat;
- este rezultatul unei activități, fiind definit pentru a rezolva problema generală;
- este soluționarea problemei care a fost descrisă anterior;
- este o viziune realistă spre care sînt orientate toate acțiunile;
- definește rezultatele sau schimbările pe care le va aduce proiectul;
- este subiectiv;
- trebuie să fie pe înțelesul tuturor, chiar și a celor care nu sînt implicați direct în proiect;
- indică “unde vrem să ajungem”/ce urmează a fi soluționat.

OBIECTIVUL

- Însumează setul de acțiuni specifice pentru atingerea scopului;
- soluționează doar o parte din scopul global;
- este un punct final, nu un proces, este un rezultat al implementării proiectului;
- oferă o imagine mai detaliată a ceea ce trebuie îndeplinit într-o anumită perioadă de timp;
- este concret și măsurabil;
- trebuie realizat pînă la finalizarea proiectului;
- indică “ce trebuie de făcut pentru a soluționa problema”.

2.14. Patru pași ai managementului proiectului

Pasul 1 – DESIGNUL PROIECTULUI

Identificarea problemei și analiza ei;
Identificarea soluțiilor alternative și selectarea celei mai bune;
Definirea scopului proiectului;
Definirea obiectivelor proiectului.

Pasul 2 – PLANIFICAREA PROIECTULUI

Definirea sarcinilor;
Analiza interdependențelor;
Estimarea responsabilității, efortului, duratei;
Enunțarea căilor de soluționare;
Crearea unui plan;
Calcularea resurselor necesare;
Schițarea unui buget;
Testarea fezabilității și supozițiilor proiectului;
Elaborarea unui plan de monitorizare;
Elaborarea unui plan de evaluare;
Analiza riscului și crearea unui plan de management;
Crearea planului proiectului.

Pasul 3 – IMPLEMENTAREA PROIECTULUI

Verificarea proiectului;
Verificarea planului, resurselor și domeniului;
Analiza fundamentală;
Monitorizarea proiectului;
Raportarea;
Încheierea proiectului.

Pasul 4 – EVALUAREA PROIECTULUI

Definirea scopului și a parametrilor proiectului;
Stabilirea întrebărilor la care urmează a fi găsite răspunsuri;
Identificarea indicilor;
Determinarea limitelor de timp, a costului și domeniului;
Selectarea metodelor potrivite;
Colectarea și recenzarea datelor;
Analiza și interpretarea datelor;
Scrierea raportului;
Continuarea – utilizarea rezultatelor evaluării.

2.15. Sfaturi și îndrumări pentru cei ce caută surse de finanțare

Ce este o cerere de finanțare?

O cerere de finanțare este o solicitare de sprijin (de regulă, bani sau ajutor tehnic) adresată în scris unei fundații, întreprinderi sau instituții cu scopul de a folosi capacitatea acesteia și cea a organizației pe care o reprezentați pentru a aborda o problemă existentă în cadrul comunității din care faceți parte. Cererea de finanțare are următoarele funcții:

- prezintă un proiect (problema, ideile și soluțiile pentru rezolvarea acesteia);
- prezintă un plan ce reflectă subiectul sau domeniul la care se referă propunerea de proiect;
- este o solicitare de fonduri, sprijin de specialitate, echipament, cărți etc.;
- constituie un instrument de convingere (un instrument prin care faceți o persoană să vadă lucrurile în felul în care le vedeți dumneavoastră);
- este o promisiune și un angajament (vă asumați misiunea de a rezolva o problemă, urmînd întocmai planul propus).

Surse posibile de finanțare:

- donatorii pe care îi cunoașteți;
- fonduri obținute cu ajutorul foștilor elevi (poate fi creată și o asociație a acestora) sau prin vinderea unor produse proprii, organizarea de discoteci, donații;
- Comunitatea Europeană (susține mai mult instituții mari și parteneriate);
- alți potențiali finanțatori.

Modalități de atragere a resurselor financiare în comunitate:

Crearea Asociațiilor de Economii și Împrumut ale Cetățenilor pentru dezvoltarea sectorului agricol privat.

Principii de înființare:

- asocierea benevolă și libera ieșire din asociație;
- egalitatea în drepturi a membrilor asociației;
- participarea benevolă a membrilor la administrarea acesteia;
- acordarea împrumuturilor doar membrilor asociației;
- ocrotirea drepturilor și intereselor legitime ale membrilor acesteia.

Fondul de Investiții Sociale din Moldova

Obiectivele Fondului:

- reabilitarea obiectivelor infrastructurii sociale a comunităților;
- dezvoltarea capacităților organizatorice, antrenarea comunităților și ONG-urilor locale în identificarea, pregătirea și implementarea miniproiectelor;

- sprijinirea programelor educaționale și de ocrotire a sănătății;
- consolidarea organelor administrației publice locale și asistența lor în finanțarea și menținerea obiectivelor de menire social-culturală, transferate de la balanța gospodăriilor colective;
- susținerea și consolidarea contractorilor privați locali.

Veți reuși să găsiți surse financiare doar prin insistență și acțiuni de parteneriat. Obținerea unei finanțări necesită timp și perseverență.

2.16. Relația școală-comunitate. Extrapolări ale unor experiențe avansate

În Republica Moldova, relația școală-comunitate, de-a lungul anilor, a fost deficitară din mai multe unghiuri de vedere. În același timp, s-au produs puține dezbateri publice în problema dată și, respectiv, prea puține publicații la temă. În alte țări însă subiectul în cauză a devenit o preocupare comună de zeci de ani.

Acum aproape un secol în SUA a apărut mișcarea “Educație pentru comunitate”, încercînd să țină piept greutăților prin care trecea școala împreună cu întreaga societate. În Europa de Sud-Est conceptul este relativ nou, dar cu aceeași conotație contextuală: *a depune efort pentru supraviețuire în condiții social-economice destul de dure*. Astfel, se conturează o arie semantică clară. Dezvoltarea comunității reprezintă un proces în care guvernul, instituțiile locale și diverse organizații colaborează, își pun scopuri pe care le ating împreună. Ei trebuie să fie pregătiți pentru distribuirea corectă a resurselor umane și financiare care vor îmbunătăți condițiile de viață. Pentru obținerea succesului în dezvoltarea comunității “cele mai importante lucruri sînt coeziunea și atitudinea pozitivă față de acest proces”. [2]

Misiunea școlii din Republica Moldova, la etapa actuală, este să elaboreze conceptul și să desfășoare educația comunitară/educația în spiritul comunității/educația pentru comunitate. Această abordare de dezvoltare a resurselor umane locale pune accent special pe educația tuturor membrilor comunității, fiind axată pe edificarea unui proces de învățare (formal și neformal) ce va dura pe întreg parcursul vieții. Experții în domeniu susțin că respectiva orientare este decisivă, deoarece nivelul educațional, succesul unei societăți și a indivizilor săi sînt în corelație directă. Practicarea educației pentru comunitate duce la ameliorarea calității vieții pentru fiecare persoană, în particular, și pentru localitate, în general.

Educația pentru comunitate se organizează, formal și neformal, prin:

- a) antrenarea cetățenilor și a consiliilor consultative ale cetățenilor;
- b) efortul și inițiativele personalului specializat implicat în acest proces;
- c) interacțiunile cu alți agenți și grupuri ale comunității.

Responsabilitatea pentru realizarea ca atare a educației pentru comunitate le revine instituțiilor de învățămînt din comunitate deci, în primul rînd, ȘCOLII.

Obiectivele principale pe care ar fi recomandat să le realizeze școala sînt următoarele:

- ✓ a contribui la construirea unei comunități cultivate, care lucrează pentru a-și soluționa problemele și, astfel, creează un mediu sănătos și viabil, care susține toți membrii societății și în care toți pot prospera;
- ✓ a crea un mediu unde învățămîntul/educația pentru toți este o valoare accesibilă, de lungă durată, un factor esențial în dezvoltarea comunității.

Aceste obiective au motivat elaborarea conceptului disciplinei în cauză care, în variantă experimentală, a fost pus la dispoziția elevilor și profesorilor începînd cu anul de studii 2003-2004.

Acolo unde școala este un agent comunitar important și toți ceilalți agenți o consideră prioritară, ca rezultat al educației dintr-o astfel de perspectivă, se formează o identitate mai pronunțată a comunității și un sentiment justificat de mîndrie. Într-un sistem educațional, ca cel din Republica Moldova, marcat profund de două crize fundamentale: criza de identitate și criza de proprietate (cf. Vl. Pâslaru), conturarea identității comunitare care ar suplini golul creat este vitală. Prin aceasta se poate asigura, în mod eficient și eficace, funcționarea serviciilor educaționale școlare, culturale pentru toți locuitorii, sporindu-se continuu resursele umane, fizice și fiscale ale comunității. De asemenea, s-ar institui un sistem educațional polivalent, pe larg desfășurat pentru comunitate și de durată lungă, care recunoaște fiecare membru al comunității ca discipol și ca resursă a acestui sistem.

Școlile care realizează acest gen de educație devin, cu adevărat, ale comunității, înțelegînd filozofia și valoarea implicării tuturor membrilor în optimizarea educației pentru copii, familie și societate în general. În acest sens, Paule Clarke în cartea “Comunități de învățare: școli și sisteme”, semnală însemnătatea transformării școlii din instituție care, pur și simplu, școlarizează copiii, ținîndu-i un anumit timp între pereții ei, în *școli-comunități de învățare*, în care există un cult și o cultură a învățării. Astfel, conchide autorul, “cînd oamenii observă că propriile lor acțiuni au putere și propria lor voce este auzită în cadrul unui grup, cînd înțeleg că acțiunile lor schimbă ceva și că ei sînt, în cele din urmă, responsabili pentru aceste acțiuni, cînd construiesc comunități ca răspuns la diferite cerințe, cînd își asumă riscul de a recunoaște posibilitățile creatoare care apar, cînd, în mod colectiv, pun la îndoială și contestă sensuri și credințe, cînd se implică în procesul de decizie, cînd vorbesc despre viitor, cînd favorizează democrația și încurajează pluralismul, atunci școlile lor vor înțelege cum să facă față complexității: școlile vor deveni cu adevărat școli-comunități de învățare” (Clarke, P., *Comunități de învățare: școli și sisteme*).

Așadar, educația pentru comunitate este o posibilitate pentru cetățeni, școli, instituții, agenți locali de a deveni parteneri activi în soluționarea problemelor învățămîntului și relațiilor comunitare. Procesul de educație pentru comunitate mobilizează oamenii la identificarea și unificarea resurselor și necesităților locale, ajutîndu-i să-și ridice nivelul de trai. Aplicarea principiilor acestui tip de educație transformă școala într-un centru cultural, în agent al schimbării, în “luptător” activ pentru implicarea locuitorilor. În școlile americane,

ungare, daneze etc., în care se desfășoară educația pentru comunitate, există un consiliu alcătuit din părinți, cadre didactice, membri ai comunității și reprezentanți ai diferitelor instituții, care promovează un schimb liber de idei, stabilesc permanent nevoile locale și participă la luarea deciziilor.

Rolul școlii în viața comunității este determinat și de atitudinea părinților față de școală și față de învățător/profesor, de statutul cadrului didactic în societate, în general, și în localitatea respectivă, în mod particular. Din nefericire, actualmente, ne confruntăm cu o situație-problemă cauzată de moștenirea culturală precară din vechiul regim, în care statului îi aparțineau obligațiunile de bază în întreținerea școlii, iar cetățeanul de rând nu se simțea responsabil în mod direct de soarta școlii. Părinții, nefiind implicați pe deplin în viața acesteia, nu resimțeau consecințele nefaste ale educației exercitate pe o traiectorie bilaterală școală-elev, intervenind doar tangențial. Respectiva circumstanță poate fi depășită prin implementarea principiilor educației pentru comunitate care promovează tocmai contrariul. Astfel, părinții, sprijiniți și favorizați de alți agenți comunitari, poartă responsabilitatea pentru educația copilului. Astăzi (dar și întotdeauna) educația copilului nu poate fi lăsată doar pe seama școlii ori a societății. De aceea valorile promovate de familie, “temelia sigură clădită de părinți”, verticalitatea formată, la care să nu poată atenta condițiile nocive de natură socială, contează mult. Colaborarea școală-părinți este extrem de importantă în edificarea morală și spirituală a membrilor comunității, pe care școala, ca instituție, este împuternicită să o realizeze. Acesta este argumentul forte care susține aserțiunea că școala urmează să se transforme într-o școală a comunității – subiect activ al procesului educațional, un adevărat promotor al noului și al calității, instituție de bază a localității, care o “deservește” în mod plenar și primordial și îi “exploatează” resursele în folosul elevului.

Printre *caracteristicile fundamentale ale unei astfel de școli* menționăm:

- ✓ Curriculumul școlar, în baza căruia se desfășoară procesul educațional, este orientat, în mod conștient și programat, asupra nevoilor comunității.
- ✓ Școala antrenează, efectiv și eficient, părinții și alți membri ai comunității în activitatea ei.
- ✓ Instituția promovează o relație de parteneriat, în care părinții și alți actori comunitari sînt considerați colegi în “marea afacere” – viața copiilor și a tuturor celorlalți membri ai comunității.
- ✓ Membrii comunității ajută profesorii în activitățile extracurriculare, dar și în procesul de predare propriu-zisă.
- ✓ Activitatea educațională, învățarea/instruirea continuă a persoanelor de orice vîrstă este stimulată și favorizată de personalul școlii.
- ✓ Corpul didactic și elevii sînt implicați în diverse activități din comunitate, ca partener obligatoriu.
- ✓ Facilitățile școlii și teritoriul ei este adaptat la necesitățile comunității.

- ✓ Profesorii stimulează elevii în studierea continuă a problemelor comunității.
- ✓ Scopul vital al personalului didactic și al elevilor este de a stimula și a susține sentimentul de comuniune, mândria de a aparține la această colectivitate (*selecție și adaptare după W. Fred Totten și Frank J. Manley*).

Pentru a explicita ideile filozofice ale educației pentru comunitate, ar trebui să se recunoască faptul că educația în școală nu este sinonimă cu simpla școlarizare și cuprinde o arie cu mult mai vastă decât instruirea tehnică sau pregătirea profesională. Educația constituie un proces care durează toată viața, o parte integrantă a mediului în care trăim. Există multe grupuri și persoane implicate în procesul de instruire, însă fiecare comunitate, cu siguranță, are resurse educaționale neutilizate. Toți agenții comunitari ar trebui să caute căi de sporire a facilităților și resurselor, deoarece, în mod colectiv ele pot fi găsite și exploatate mai bine decât în mod individual. Angajarea în viața școlii este un drept inalienabil care, în ultimă instanță, se încununează cu decizii mai bune și un sprijin mai bun din partea comunității. Eficientizarea unei comunități mici este calea optimă pentru a spori eficiența unei comunități mai mari. Educația trebuie să fie bazată pe necesitățile și pe problemele celor cărora le este destinată. Procesul educațional și soluționarea problemelor este cel mai important mijloc pentru a ține piept și a răspunde nevoilor individuale și comunitare.

Atunci când caracteristicile enunțate mai sus se aplică cu succes, *școlii îi revine statutul de lider în comunitate*. “Dînd tonul muzicii” în spectacolul cotidian, ea urmează:

- să găsească cele mai bune idei ce vizează relația comunitate-școală;
- să promoveze valorile care susțin implementarea cu succes a respectivelor idei;
- să exploateze potențialul de care dispune școala și toți agenții comunitari;
- să ia decizii bine fundamentate etc. (Tichy, N.; Cohen, E., *Liderul sau arta de a conduce*).

Pentru a se menține ca lider și a răspunde în mod adecvat cerințelor comunității, școala devine o organizație dinamică, preocupată de evoluția materială și moral-spirituală a comunității. O organizație care învață este o organizație cu perspective mari în activitate și un factor decisiv în evoluția comunității. Specialiștii în domeniu au determinat, în mod convingător, motivele pentru care școlile pot fi centre de dezvoltare comunitară. Le vom trece în revistă doar pe cele mai importante. Școli există aproape în toate localitățile, recunoscute de marea majoritate a oamenilor drept instituție de bază. De aceea ele trebuie folosite zi de zi, anul în prejur, ani în șir, fiind conduse de membrii comunității, de public (entități legale și entități locale). Și, nu în ultimul rînd, școlile reprezintă o mare resursă publică: din punct de vedere fizic (spațiu și echipament) și din punct de vedere uman. Prin comunicare, școala tradițională (cu un program fix și rigid de activitate) devine o școală cu destinație multilaterală, deschisă pentru grupurile comunității, pentru adunări și diverse programe. Comunitatea devine laborator de studiu și de creație pentru elevi și profesori, în inițiatorul unor proiecte de dezvoltare și perfecționare a comunității. Se creează astfel posibilități mari pentru activități sociale și de odihnă/recreare. Anul de învățămînt nu mai

are doar 39-40 de săptămîni, ci 52, iar săptămîna școlară este de 7 zile.

Funcțiile școlii-lider în comunitate sînt următoarele:

1. Face ca facilitățile sale să fie totdeauna accesibile pentru comunitate.
2. Adaptează imobilul și spațiul său la multiple moduri de utilizare și la persoanele de toate vîrstele.
3. Își perfecționează continuu curriculumul și activitățile educaționale prin studierea permanentă a necesităților de bază ale membrilor comunității.
4. Dă o importanță mare folosirii eficiente a timpului (după-amiezile, serile, zilele de sîmbătă, programele de vară etc.).
5. Integrează, pe cît e posibil, programele educaționale, sociale, fizice, de odihnă și de sănătate pentru copii, tineri și adulți.
6. Utilizează pe deplin toate resursele accesibile, umane și materiale, în realizarea programelor sale.
7. Este o sursă de inițiativă, dirijează planificarea și implementarea proiectelor constructive pentru comunitate.
8. Promovează acțiunea și gîndirea democratică.
9. Își concepe activitățile în mod creativ și depinde mai puțin de formele tradiționale de educație.
10. Stimulează disponibilitatea și interesul de antrenare a cadrelor didactice în rezolvarea problemelor cotidiene.
11. Este o instituție socială, în sensul larg al cuvîntului, și se află cu adevărat în centrul vieții comunității.
12. Implică toate persoanele interesate în proiectarea mai eficientă a programelor sale.
13. Este preocupată în permanență de perfecționarea activității, la toate etapele, recurgînd la întreg potențialul de resurse ale comunității.
14. Educă, în mod constant, sentimentul de unitate și solidaritate în viața comunității.
15. Inițiază programe educaționale pentru persoanele de toate vîrstele, interesele și confesiunile.
16. Își asumă, în măsura posibilităților, responsabilitatea pentru coordonarea instruirii și activității altor instituții din comunitate.
17. Contribuie la consolidarea încrederii în sine a oamenilor în soluționarea în comun a majorității problemelor din localitate (adaptat după W.F. Totten).

Toate funcțiile enumerate ar trebui, la modul ideal, să orienteze activitatea școlii ca lider în comunitate. În alte circumstanțe însă, cînd “împarte leadership-ul” cu alte instituții, funcțiile respective se vor diviza și ele, trecînd în lista de responsabilități ale unui sau altui agent comunitar.

În loc de concluzii ar fi de menționat cîteva esențe. Educația pentru comunitate, pe care trebuie să o realizeze școala, se bazează pe niște principii filozofice, este un sistem orientat spre dezvoltare. Ea oferă cetățenilor și instituțiilor posibilitatea de a deveni parteneri activi

în căutarea și găsirea soluțiilor în interesul comunității, de a colabora pentru “a-i ajuta pe oameni să se ajute ei înșiși” și prin aceasta să-și ridice calitatea vieții.

Or, “în prezent trăim într-un mediu ce abundă în schimbare, iar pentru a stăpâni o schimbare de asemenea magnitudine și complexitate, este nevoie să adoptăm o strategie pe termen lung. Va trebui să ne concentrăm nu atât asupra implementării unor schimbări specifice și, de obicei, minore, cât asupra managementului schimbării în general, asupra creării unor structuri reale și flexibile de împuternicire a persoanelor” (Hopkins, D.; Ainscow M.; West M., *Perfecționarea școlii într-o eră a schimbării*).

Educația pentru comunitate, acceptată și începută, va fi o schimbare mare în viața școlii. Această schimbare, pentru a avea succes, va trebui instituționalizată, transformând în mod eficient viața elevilor, profesorilor, părinților și a tuturor instituțiilor și membrilor comunității. Gândind pozitiv schimbarea, vom putea trăi în mod constructiv viața noastră personală și socială. Vom învăța să ne conducem de reguli stricte de disciplină și cooperare, să depășim propriile limite și numeroasele obstacole.

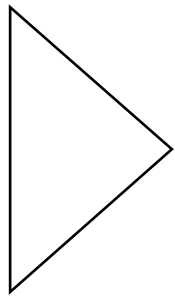
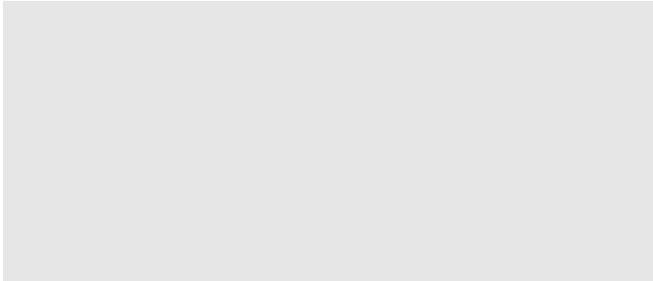
Într-o lume tot mai complexă, copiii au nevoie să fie pregătiți cât mai bine pentru viață de către părinți, în colaborare cu școala și cu întreaga comunitate. Nu este ușor, dar absolut necesar să educăm oameni cu simțul responsabilității pentru viața lor, a familiei lor și a comunității în care trăiesc.

2.17. Repere bibliografice:

1. Cernescu, M.; Ciurea, C.; Negru, E.; Serebreanu, O., *Alegerile într-o societate democratică*, Chișinău, 2001.
2. Clarke, P., *Comunități de învățare, Școli și sisteme*, Arc, 2002.
3. Clarke, P., *Comunități de învățare: școli și sisteme*, Centrul Educațional Pro Didactica, Editura Arc, Chișinău, 2002.
4. *Community Education Project in Central and Eastern Europe*, Prepared by Csaba Lorinci. Open Society Institute, 1997-1998, Mapă tematică CEPD.
5. Cucuș, C., *Pedagogie*, Polirom, 1996.
6. De Visscher, P.; Neculau, A. (coordonatori), *Dinamica grupurilor*, Iași, Polirom, 2001.
7. *Dezvoltare comunitară, Suport de curs*, Cluj, ARDC, 2001.
8. *Dezvoltarea durabilă – speranța comunităților și generațiilor*, Chișinău, 2002.
9. *Educație pentru democrație și drepturile omului*, SIEDO, Chișinău, 1998.
10. *Educație pentru toleranță, Auxiliar didactic pentru diriginți*, Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2004.
11. *Educație pentru democrație*, Supliment al revistei “Didactica Pro...”, 2004.
12. Goraș-Postică, V., *Învățarea ca dimensiune de existență a unei organizații*, Didactica Pro..., nr.6, 2002.

13. Hopkins, D.; Ainscow M.; West M., *Perfecționarea școlii într-o eră a schimbării*, Editura Prut Internațional, Chișinău, 1998.
14. Ionescu, I., *Sociologia școlii*, Polirom, 1997.
15. Keen, E.; Țîrcă, A., *Cum să democratizăm școala, Ghid de management participativ*, Radical, București, 1998.
16. Marchiș, M.; Petean F., *Managementul strategic al resurselor umane – o perspectivă românească*, Centrul de Dezvoltare Managerială, Cluj-Napoca, 2000.
17. *Parteneriate durabile între autorități și comunitate prin planificare participativă*, București, 2001.
18. *Participarea cetățenească*, nr. 14, Prut Internațional.
19. Pâslaru, V., *Principiul Pozitiv al educației*, Editura Civitas, Chișinău, 2002.
20. Programă analitică a cursului opțional *Educație pentru dezvoltarea comunității*, elaborată de Centrul Educațional *Pro Didactica*, cu sprijinul financiar al Fondului de Investiții Sociale din Moldova în colaborare cu Centrul Național de Asistență și Informare a ONG-urilor CONTACT, Chișinău 2003.
21. Rădulescu, E.; Țîrcă, A., *Școala și comunitatea*, Humanitas, 2002.
22. *Statutul de utilitate publică a organizațiilor necomerciale din Moldova*, Chișinău, 2000.
23. Temple, Ch.; Steele, J. L.; Meredith, K. S., *Inițiere în metodologia Lectură și Scriere pentru Dezvoltarea Gîndirii Critice*, Supliment al revistei “Didactica Pro...”, 2001.
24. Temple, Ch.; Steele, J. L.; Meredith, K. S., *Lucrul în colaborare*, Supliment al revistei “Didactica Pro...”, 2001.
25. Temple, Ch.; Steele, J. L.; Meredith, K. S., *Strategii de dezvoltare a gîndirii critice*, Supliment al revistei “Didactica Pro...”, 2001.
26. Temple, Ch.; Steele, J. L.; Meredith, K. S., *Aplicarea tehnicilor de dezvoltare a gîndirii critice*, Supliment al revistei “Didactica Pro...”, 2003.
27. Tichy, N.; Cohen, E., *Liderul sau arta de a conduce*, Editura Teora, București, 2000.
28. Totten, W. F.; Manley, J. F., *Community education series, 101: The Community Education Concept and Nature and Function of the Community School*.
29. *Vocea civică*, volumul 8, nr. 6, 2002.
30. Zani, B.; Palmonari, A., (coordonatori) *Manual de psihologia comunității*, Polirom, Iași, 2003.

Fișe pentru activitatea practică a elevilor

3.1. Spre o comunitate prosperă...

FIȘA 1

Comunitatea mea: ce-mi place și ce mă deranjează

Evocare

Găsește 5 calificative care ar caracteriza starea actuală a comunității tale. Discută-le cu colegul de bancă.

Realizare a sensului

Clasifică informația colectată de întreaga clasă în fapte pozitive și negative. Care predomină? De ce?

În baza celor discutate, completează tabelul de mai jos cu cel puțin 5 lucruri în fiecare rubrică.

ÎN COMUNITATEA MEA

Accept, îmi place	Nu accept, mă deranjează

Reflecție

Determină 2-3 cauze ale lucrurilor pe care nu le accepți și notează-le mai jos, apoi scrie ce ai putea face tu, personal, pentru soluționarea problemelor respective, ce ar putea face școala și alți agenți comunitari.

Problema _____

Cauzele _____

Soluțiile ← Eu _____

Școala _____

Comunitatea _____

Analiza unei probleme comunitare

Evocare

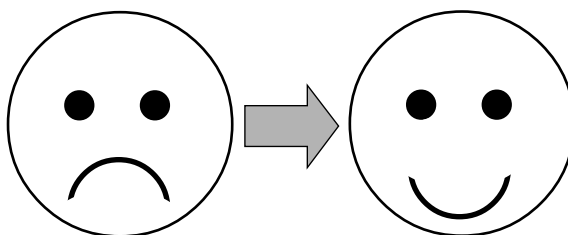
Activitate pe echipe

Din lista problemelor specifice comunității voastre selectați una pe care o considerați prioritară și argumentați de ce.

Realizare a sensului

Un **proiect** este o **problemă** planificată pentru a fi **soluționată**.

O **problemă** este

o situație

pe care doriți să o schimbați.

Soluționarea problemei este schimbarea situației

sau

O problemă înseamnă conflictul dintre ceea ce aveți și ceea ce tindeți să aveți, dintre realitate și situația dorită.

Cercetați problema după algoritmul propus:

a) Unde este localizată? _____

b) Cine este afectat? _____

c) Cum o percep locuitorii? _____

d) Ce anume ar vrea să schimbe? _____

e) Ce s-a făcut pînă la momentul actual? _____

f) Ce se poate întreprinde acum? _____

g) Ce resurse are comunitatea? _____

h) Cine are cea mai mare influență în luarea deciziilor privind finanțările și investițiile la nivel local? _____

i) Cine vă mai poate ajuta? _____

Reflecție

Prezentați rezultatele cercetării. _____

Strada mea

Evocare

Caracterizează strada pe care locuiești conform următorilor parametri:

Denumirea străzii _____

Numărul de case/familii _____

Numărul de copii, pe categorii de vîrstă: preșcolari _____;

elevi din clasele primare _____; elevi din clasele gimnaziale _____;

liceeni _____

Reprezentanții căror etnii locuiesc pe strada ta? _____

Realizare a sensului

Ana Blandiana a imortalizat în versuri strada sa „cu sentimente”. Citește fragmentul și alege 2-3 informații care se potrivesc și pentru strada ta. Include-le în tabelul de mai jos.

Strada mea e ca toate străzile de pe pămînt:

Casele sînt așezate una lîngă alta în rînd,

Unele mai frumoase,

Altele mai urîte,

(Că te și miri!)

Unele mai grase,

Altele mai subțiri;

Unele mai murdare,

Altele mai curățele

Și împodobite cu cîte și cîte

Înflorituri și modele...

Informații specifice despre strada mea	Date statistice care confirmă acest lucru

Reflecție

Încearcă și tu să descrii în versuri strada ta.

Extensie

Fă o plimbare pe strada ta, observînd starea ei, făcînd notițe și fotografii. Apoi completează enunțurile de mai jos.

Starea actuală a drumului este _____

Gardurile sînt:

a) într-o stare foarte bună (cîte?) _____

b) într-o stare acceptabilă (cîte?) _____

c) într-o stare deplorabilă (cîte?) _____

Terenurile de lîngă garduri sînt _____

Formulează o concluzie. _____

Starea localității mele – una dintre responsabilitățile școlii

Evocare

Activitate pe echipe

Împărțiți localitatea în sectoare, conform numărului de clase, selectându-le pe cele care ar avea nevoie de o îngrijire și supraveghere sistematică (parcul, râul, pajiștea/imașul, drumurile principale, cimitirul etc.). Ce sector ați vrea să vi se distribuie anul acesta? De ce?

Realizare a sensului

1. Repartizați fiecărei clase câte un sector.

Clasa	Sectorul
Clasa V	
Clasa VI	
Clasa VII	
Clasa VIII	
Clasa IX	
Clasa X	
Clasa XI	
Clasa XII	

2. Alcătuiți un plan de acțiuni pentru un an de zile care ar avea ca scop studierea istoriei, culturii, florei, faunei sectorului ce v-a revenit și îngrijirea/salubritatea lui sistematică.
3. Includeți planul vostru ca o componentă a planului general de dezvoltare a școlii/comunității.

Notă: Dacă această distribuție se va păstra pe parcursul a mai mulți ani, fiecărei clase îi va reveni, prin rotație, câte un sector nou. Astfel, toți elevii vor cunoaște starea de lucruri din întreaga comunitate. Implicați activ în asemenea activități, ei vor deveni mai responsabili față de ziua de azi și de mâine a localității.

Reflecție

- a) Scrieți un eseu concludiv, continuând enunțul: „Îmi pasă de starea fiecărui sector din localitatea mea, deoarece...”.

Eu și mediul ambiant

Evocare

Ce știi despre starea ecologică din Republica Moldova? Cu ce probleme de ordin ecologic se confruntă oamenii din comunitatea ta?

Realizare a sensului

Citește textul și notează cu semnul ”+” toate informațiile noi.

În Republica Moldova pot fi evidențiate următoarele cauze ale înrăutățirii stării mediului:

- *Accidente și catastrofe în industrie, agricultură, transport, energetică;*
- *Poluarea surselor de apă de suprafață și subterane;*
- *Formarea, transportarea și depozitarea deșeurilor;*
- *Realizarea proiectelor mari de exploatare a resurselor naturale;*
- *Utilizarea neadecvată a resurselor funciare, deteriorarea florei și faunei;*
- *Reducerea capacității de regenerare a naturii;*
- *Poluarea transfrontalieră;*
- *Probleme ecologice globale (schimbarea climei, reducerea stratului de ozon, reducerea biodiversității) etc.*

Alimentarea cu apă potabilă a populației se asigură din sursele subterane (70%) și cele de suprafață (30%). O parte din populația urbană (40%) folosește apă din râul Nistru, iar 12% – din râul Prut. Sătenii se alimentează aproape în exclusivitate din surse subterane. Anual, datorită gunoiului menajer și celui de grajd, se extinde poluarea apelor cu nitrați, azot.

Solul de asemenea este poluat cu metale grele, pesticide, erbicide, structura lui fizică și chimică degradînd din cauza practicării agriculturii intensive.

Calitatea aerului este periclitată de 130 de substanțe: oxizi de azot, sulf și carbon, metale grele, hidrocarburi etc.

Centralele termoelectrice și cazangeriile elimină în atmosferă mai mulți compuși nocivi. O altă sursă de poluare în ascensiune este transportul.

S-a constatat înrăutățirea stării suprafețelor împădurite, a fișiiilor forestiere, a căror pondere scade permanent. Poluarea resurselor acvatice și de sol, valorificarea excesivă a terenurilor agricole, braconajul etc. au un impact negativ asupra faunei și florei.

Nivelul ridicat de zgomot afectează circa 20% din populație, precum și lumea animală și vegetală.

Discută cu colegii și completează lista problemelor ecologice specifice comunității tale.

Reflecție

Scrive un eseu care să cuprindă mai multe soluții pentru ameliorarea stării ecologice a localității.

Prezintă lucrarea colegilor de grup.

Realizează acasă o mică cercetare privind problemele ecologice din comunitatea ta.

Reciclarea deșeurilor de producție și menajere din localitatea mea

Evocare

Discută cu colegul de bancă despre colectarea și reciclarea deșeurilor în comunitatea ta. Există probleme? Găsești împreună câteva cauze importante ale situației create.

Realizare a sensului

1. Efectuează o vizită de studiu la gunoiștea din localitate. Notează câteva aspecte pozitive și câteva negative (care te-au deranjat, care ți-au creat disconfort).
Scrie un eseu din 5-7 propoziții.

2. Observă cât de curate sînt străzile din localitate unde se depozitează temporar gunoiul sau alte deșeuri. Caracterizează starea acestora prin 2-3 enunțuri.

Reflecție

Documentează-te din diverse surse și explică de ce specialiștii în protecția mediului consideră că problema deșeurilor este una globală. Pregătește o prezentare de 5-7 minute, avînd ca obiectiv sensibilizarea comunității în chestiunea respectivă.
Află de ce se interzice arderea deșeurilor agricole în cîmp. Scrie planul de idei al prezentării.

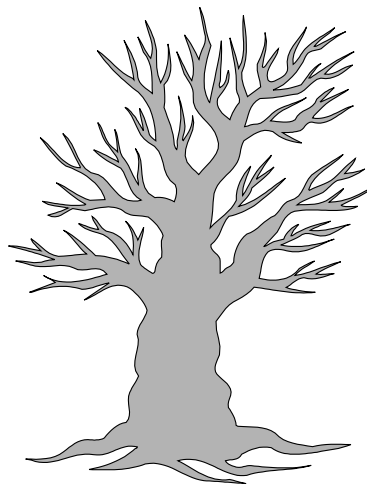
Să gândim global, să acționăm local

Evocare

Colorează un copac care ar reflecta starea ecologică a comunității tale, folosind:

- verde pentru starea ecologică bună;
- albastru pentru starea ecologică satisfăcătoare;
- roșu pentru starea ecologică nesatisfăcătoare.

Argumentează-ți alegerea prin exemple elocvente.

Realizare a sensului

Analizează cu atenție problemele ecologice specifice Republicii Moldova:

- gunoiști neautorizate;
- lacuri poluate;
- păduri defrișate;
- livezi tăiate;
- râpi în eroziune continuă;
- benzinării în centrul localității;
- depozite de poluanți organici nesupravegheate.

Bifează problemele caracteristice localității tale.

Reflecție

Alcătuiește un plan inițial de acțiuni pentru soluționarea unei probleme.

Să învățăm din experiența altora

Evocare

Scrie, timp de 5 minute, în ce ar consta implicarea ta directă în rezolvarea unei probleme a comunității.

Realizare a sensului

Efectuează un studiu de caz după lectura textului „Tinerii au renovat parcul din Molești”.

Am considerat că renovarea parcului din localitate este una dintre problemele pe care le putem soluționa. Am elaborat un buget pe care l-am prezentat primarului și unor agenți economici. În timpul verii, mobilizând comunitatea, am făcut ordine în parc și am curățat fântâna din preajma lui. Ne-am gândit că pentru menținerea ordinii ar fi nevoie de un gard, dar cheltuielile erau prea mari. Primăria și câțiva agenți economici locali ne-au acordat lemnul necesar pentru construcția acestuia. Toamna am mobilizat copiii și alți săteni la plantarea arborilor, iar materialul săditor a fost livrat de Gospodăria „Rezeni”.

Prin intermediul postului de radio școlar (înființat de grupul de inițiativă „Vocea elevului” cu suportul UNICEF Moldova și a organizației suedeze Radda Barnen) am desfășurat un maraton de colectare a fondurilor; de asemenea informăm elevii despre activitatea grupului „Tinerii în acțiune”, punem în discuție diferite probleme. Acum parcul din satul nostru arată mult mai bine, ne plimbăm prin el cu plăcere. Urmează să mai găsim mijloace financiare pentru instalarea unor bănci și a tomberoanelor. Realizând toate aceste activități, am devenit mai responsabili, mai activi și comunicabili. Ne-am învățat să luăm decizii, să implicăm elevii în soluționarea problemelor școlii și ale comunității.

(După: „Tinerii în acțiune. 15 istorii de succes”)

Reflecție

1. Ce problemă a încercat să soluționeze grupul de inițiativă din Molești?

2. Cum și-au organizat activitatea elevii?

3. Care au fost căile de sensibilizare a comunității?

4. Care sînt partenerii în realizarea acestei acțiuni?

5. Determină beneficiile (pentru comunitate și pentru tinerii din grupul de inițiativă) în urma revigorării parcului.

Reflecție

1. Scrie o istorie de succes similară din localitatea ta.

2. Care a fost contribuția ta personală în acest proces?

Membrii comunității trebuie să fie informați

Evocare

- Cum putem informa oamenii despre evenimentele, problemele, succesele comunității? Fă o listă cu sugestii și prezint-o.

Realizare a sensului

Citește cu atenție acest material.

Un panou este făcut pentru a fi văzut de la distanță.

- *De ce este nevoie de panouri?*
 - *Pentru a comunica rezultatul unei cercetări.*
 - *Pentru a informa publicul, stimulându-i curiozitatea.*
 - *Pentru a provoca reflecția.*
- *Cum se realizează un panou?*
 - *Se selectează un minim de texte și ilustrații.*
 - *Se alege corpul de litere și fondul în funcție de locul de afișare.*
 - *Se completează doar cu rezumatul unor lucruri esențiale.*
- *Ce se întreprinde?*
 - *Se selectează texte și imagini care vor constitui dominantă acestui panou.*
- *Criterii de realizare a panourilor:*
 - *titluri scurte, sugestive;*
 - *punerea în valoare a textului și a imaginii prin utilizarea culorilor;*
 - *informații prezentate clar și atractiv.*

Reflecție

Realizați în grupuri câte un panou și afișați-l în comunitate.

Schițează ideile tale în spațiul de mai jos.

Noi perspective

Evocare

- Cu ce se ocupă oamenii în etate din comunitatea voastră?

- Cu ce probleme se confruntă ei?

Realizare a sensului

Este foarte bine dacă membrii mai în vârstă ai familiei duc o viață activă, continuă să-și mențină cercul de interese, să fie în pas cu timpul. În caz contrar, ei riscă să-și piardă multe calități de valoare – spiritul de independență, simțul propriei demnități, spiritul de inițiativă, încrederea în sine și în propriile posibilități.

Priviți atent imaginea și răspundeți la următoarele întrebări:

1. Ce observați în imagine? _____

2. Cum se simt aceste bătrâne? _____

3. De ce credeți că s-au adunat aici? _____

4. Cine dintre ele este lider și de ce considerați așa? _____

5. Ce apreciați la ele și de ce? _____

Reflecție

Se știe că între bunici și nepoți de cele mai multe ori se constituie niște relații deosebite. Bunicii *au timp* să asculte, să dea o povață, să manifeste deschis dragoste, afecțiune, bucurie. Alegeți unul dintre preceptele biblice prezentate în continuare și comentați-l:

- să cinstești pe bătrâni;
- la bătrâni se găsește înțelepciunea;
- copiii copiilor sînt cununa bătrînilor;
- nu muștra cu asprime pe bătrîni;
- omul credincios să fie îngropat după o bătrînețe fericită.

Propuneți un plan de implicare a oamenilor în etate în viața comunității.

O schimbare – un pas spre progres

Evocare

1) Amintește-ți o schimbare pe care ai inițiat-o sau la care ai participat.

2) Descrie procesul schimbării după următorul algoritm:

- Cine a inițiat schimbarea și ce a făcut?
- Cum au reacționat oamenii la început?
- Descrie procesul de implementare a schimbării și comportamentul oamenilor.
- Evaluează schimbarea. Cine și cum a apreciat-o?

Realizare a sensului

Citește și analizează, împreună cu profesorul, materialul din anexă.

Reflecție

Care este rolul meu în procesul schimbării? Răspunde în 3-4 propoziții la această întrebare.

Propune o schimbare pe care ai dori s-o inițiezi în familie/clasa voastră. Implementează schimbarea, descrie procesul și rezultatele.

Moduri de percepere a schimbărilor

Oamenii percep schimbările în mod diferit: unii le acceptă repede, alții au nevoie de timp.

Inovatorii – sînt deschiși schimbărilor, gata să experimenteze idei noi; ei își asumă riscul, dau dovadă de originalitate și de spirit novator.

8%

Liderii – sînt deschiși la schimbare; oamenii au încredere în ei și le cer sfaturi.

17%

Persoanele ce acceptă ușor schimbarea – sînt consecvente în ceea ce fac, dar trebuie să fie sigure că modificările ce survin le vor îmbunătăți situația.

29%

Persoanele ce acceptă cu greu schimbarea – sînt precaute/sceptice, manifestă opoziție față de ideile noi; au punctul lor de vedere asupra lucrurilor; preferă așteptarea care le dă certitudine.

29%

Opoziția – întrunește persoane suspicioase ce opun rezistență schimbărilor; de regulă, nu au influență mare asupra altora și duc evidența ideilor inovatoare care au suferit eșec.

17%

Omul se deosebește de celelalte vietăți prin capacitatea sa de a se schimba. Transformarea, în cel mai larg sens al cuvîntului, este întîlnirea cu ceva nou, nefamiliar. Ea este însoțită de o anumită anxietate din partea indivizilor, a grupurilor sociale. Faptele

nu se mai văd succedându-se într-o perfectă ordine, într-un continuu progres. Prin însăși natura ei schimbarea provoacă sentimente de pierdere a controlului și implică un anumit risc. Implementând ceva nou, acceptăm și eventualitatea de a ne divulga slăbiciunile și incompetențele, de a ne expune total. Cu alte cuvinte, dacă un lucru are nevoie de remediere, înseamnă că el nu merge bine. Nu-i deloc ușor să recunoaștem aceasta, adesea este chiar dureros.

Specialiștii în domeniu consideră că cel mai mare obstacol este spiritul refractar la transformare, principalele motive fiind:

- interesele personale;*
- neînțelegerea fundamentelor schimbării;*
- dezinteresul;*
- teama de consecințele schimbării;*
- tendința de autolimitare a efortului;*
- ritmul rapid al inovațiilor.*

Foarte des partea emotivă nu este luată în considerație de către cei ce vor să implementeze schimbarea. Dar întreaga experiență umană a demonstrat că, pentru a găsi căile eficiente de realizare a celor mai complexe transformări, este necesar să conștientizăm rolul emoțiilor în procesul schimbării.

De obicei, liderii acordă atenție și sprijin celor ce dau dovadă de energie și fidelitate, încercând să creeze o comunitate de oameni care gândesc la fel și care vor produce schimbarea. Această strategie izolează indivizii care acceptă schimbarea de ceilalți. Astfel, se formează o barieră socială între 2 grupuri de oameni: „reformatorii” și „opozanții”. Rezultatul de bătaie lungă a respectivei strategii va fi, în cele din urmă, micșorarea numărului adepților schimbării. Așa se întâmplă când rolul entuziaștilor este supraapreciat, iar al celor ce opun rezistență – subapreciat.

Cum să sensibilizăm comunitatea?

Evocare

Imaginează-ți că ai o problemă stringentă, pe care n-o poți rezolva fără suportul colegilor. Cercul prin clasă și culege opiniile acestora, ca la finele activității să ai răspunsul la următoarele întrebări:

- Cîți adepți ai problemei personale ai găsit?
- De ce unii colegi te-au susținut, alții te-au respins, iar ceilalți au rămas indiferenți?

Realizare a sensului

Citește cu atenție textul „Mediatizarea problemei în comunitate. Elaborarea mesajului”.

A mediatiza o problemă înseamnă a face publicitate pentru a sensibiliza comunitatea locală. Acest lucru se poate efectua dacă elaborați un mesaj clar pentru toate categoriile de cetățeni ai comunității voastre.

Ce este un mesaj și cum să-l faceți bun?

Mesajul este o versiune scurtă a scopului activității de susținere și promovare a unei idei. Înainte de a începe campania de informare trebuie să aveți un mesaj clar.

Cum trebuie să fie acesta?

- *Laconic, simplu și ușor de memorat.*
- *Să aibă efect de durată – relevant acum și în viitor.*
- *Să reflecte activitatea voastră.*
- *Să fie legat de probleme comun/generale.*
- *Să fie cunoscut oamenilor din comunitate și să le pese de acest mesaj.*

(După: „Tinerii în acțiune. 15 istorii de succes”)

- Lecturați textul conform metodei *SINELG*.
- Discutați asupra fragmentelor esențiale cu colegul de bancă, apoi în grupuri mici.
- Dați exemple concrete pentru un eventual mesaj, ținînd cont de indicațiile din text.

Reflecție

Identificați, în grupuri mici, o problemă locală și alcătuiți un mesaj pentru sensibilizarea comunității în problema respectivă, în conformitate cu criteriile elucidate în textul de mai sus.

3.2. Parteneri comunitari

FIȘA 1

Primăria și consiliul – administrația publică locală de nivelul întâi

Evocare

Cine sînt aleșii locali din comunitatea ta? În ce condiții funcționează aceștia?

Realizare a sensului

Parcurge cu atenție articolul 10 al *Legii cu privire la competențele administrației publice locale de nivelul întâi (2003)*, notînd în dreptul fiecăreia unul dintre semne: „+” (sînt sigur că se exercită foarte bine); „?” (voi întreba, mă voi documenta, fiindcă nu știu anumite lucruri); „-” (cu siguranță, nu există, se ignorează).

De competența APL țin:

- dezvoltarea social-economică, amenajarea teritoriului și urbanistica;
- construirea și întreținerea, în limitele localității, a drumurilor, străzilor, podurilor și gestionarea circulației rutiere;
- gospodăria comunală și transportul auto de călători în perimetrul său;
- construcția, întreținerea și exploatarea sistemelor de alimentare cu apă, de canalizare, de epurare a apei, salubritatea localității, gestionarea deșeurilor de producție și menajere, în condițiile legii;
- acordarea de asistență socială populației, inclusiv protecției tinerei familii și familiilor cu mulți copii, mamei și a drepturilor copilului, persoanelor în etate și solitariilor, inclusiv la capitolul ce nu intră în competența altor autorități;
- construcția de locuințe pentru păturile vulnerabile ale populației și pentru alte categorii de locuitori, prevăzute de legislația în vigoare; exploatarea fondului locativ municipal;
- transportul auto de călători, transportul electric urban, autogările și stațiile auto;
- instituțiile de învățămînt de toate tipurile care deservește populația localității respective;
- instituțiile și activitățile publice culturale (căminele și casele de cultură, alte

- așezăminte culturale);*
- *bibliotecile și muzeele;*
 - *localurile de sport;*
 - *activitățile pentru tineret la nivel local;*
 - *desfășurarea întrunirilor;*
 - *piețele și alte locuri publice;*
 - *organizarea comerțului cu amănuntul;*
 - *înregistrarea și evidența gospodăriilor țărănești (de fermier), asociațiile acestora;*
 - *gestionarea patrimoniului public local, altul decât cel raional;*
 - *apărarea împotriva incendiilor;*
 - *parcurile și spațiile verzi;*
 - *protecția solului, plantelor, animalelor și alte măsuri de protecție a mediului;*
 - *atribuirea de terenuri pentru construcția de locuințe și pentru alte scopuri;*
 - *întreținerea cimitirelor.*

Reflecție

Discută rezultatele evaluării tale cu părinții, frații mai mari sau bunicii și vezi cât de informat ești. Împărtășește concluziile colegilor de clasă.

Să construim parteneriate pentru soluționarea unor probleme

Evocare

1. Parcurge imaginar rețeaua de străzi din localitatea ta. Care dintre ele sînt principale și care – secundare? Cum ai putea caracteriza starea lor: *foarte bună, bună, satisfăcătoare, alarmantă, periculoasă*. Încercuiește. De ce crezi astfel?

2. Ce măsuri de protecție a pietonilor există? Cum se asigură circulația transportului?

Realizare a sensului

1. Alcătuieste, împreună cu colegii, planul localității, indicînd străzile principale și secundare.

2. *Activitate în perechi*

Concentrați-vă atenția asupra unei străzi cunoscute care se află într-o stare alarmantă. Discutați cu cineva mai în vîrstă și culegeți informații utile despre situația la zi. Elaborați un mic plan de acțiuni care ar conține rubricile:

Problema	Soluția	Resurse necesare	Responsabili	Executori

3. *Masă rotundă*

Invitați primarul sau alt angajat al primăriei, responsabil de întreținerea drumurilor și de supravegherea circulației rutiere, și împărtășiți rezultatele cercetării voastre, pentru a-l sensibiliza sau a-i propune un parteneriat.

Reflecție

Scrie concluziile personale după această întîlnire.

Școala mea: cum este și cum trebuie să fie

Evocare

Prin intermediul tehnicii *Graficul T* încercă să determini punctele forte (părțile pozitive) și punctele slabe (părțile negative) ale școlii în care înveți. Este binevenit ca graficele individuale să fie analizate într-o discuție comună.

ȘCOALA MEA

Puncte forte	Puncte slabe

Realizare a sensului

Citește cu atenție următoarele îmbinări de cuvinte:

Săli spațioase, glastre cu flori, parchet strălucitor, pupitre comode, ferestre luminoase, jaluzele și perdele elegante, sală de sport amenajată, sală de gimnastică, săli de duș, lavoare moderne, bibliotecă bogată, parc umbros, cercuri artistice, cluburi pe interese, profesori receptivi, orar flexibil, bucate gustoase, sală de festivități, săli de calculatoare, Internet, sală de destindere psihologică, garderobă sigură, gardă profesionistă, lot experimental școlar.

Alcătuiește un minieseu „Școala mea”, încadrând îmbinările de cuvinte caracteristice școlii tale.

Reflecție

- Prezintă minieseu și ascultă lucrările colegilor tăi.
- Determină care dintre caracteristicile enumerate mai sus sînt proprii școlii tale și care nu.
- Încearcă să explici de ce școala ta nu este așa cum îți dorești și găsește căile posibile de ameliorare a stării ei actuale.

Școala – actor comunitar esențial

Evocare

Formați un cerc, luați-vă de mâini și amintiți-vă (consecutivitatea nu este obligatorie) despre inițiativele școlii cu rezonanță comunitară.

Realizare a sensului

Citiți textul „Un loc de agrement creat de tineri în preajma școlii din Hirova”.

Amenajarea unui loc de odihnă în preajma școlii este un lucru important pentru elevi, părinți, profesori și întreaga comunitate. Am întocmit un plan de acțiuni detaliat despre care am discutat cu directorul școlii, profesorii, tinerii și primarul. Toți au aprobat ideile noastre și s-au arătat dispuși să ne susțină.

Am mers la câțiva lemnari, cărora le-am povestit despre intenția noastră și le-am solicitat ajutorul. Meșterii au fost receptivi, ne-au oferit o parte din lemnul necesar, apoi împreună am confecționat băncile.

La amenajarea teritoriului din jurul școlii și, mai ales, a terenului destinat zonei de odihnă am mobilizat multă lume. Unii ne-au oferit materiale, puieți, unelte de lucru, alții – resurse financiare. Am reușit să convingem elevii și adulții că trebuie să păstreze ordinea în parc și să protejeze mediul în care învață și locuiesc.

(După „Tinerii în acțiune. 15 istorii de succes”)

Analizați conținutul textului conform următorului algoritm:

1. Care a fost obiectivul elevilor din Hirova?

2. Cum a fost sensibilizată comunitatea?

3. Care au fost pașii concreți în realizarea proiectului?

4. Care au fost partenerii școlii în cazul respectiv?

5. Care au fost beneficiile școlii în urma implementării proiectului?

6. Dar beneficiile comunității?

Reflecție

Găsește argumente pentru enunțul: „Ar fi bine ca școala mea să devină o instituție-lider în comunitate, deoarece...”.

Biserica – agent comunitar important

Evocare

1. Scrie din dicționar cele 3 sensuri de bază ale cuvântului *biserică*.

2. Ce ai descoperit? Te consideri membru al unei biserici? Prin ce?

Realizare a sensului

Ce rol are biserica în dezvoltarea comunității tale? Specialiștii în domeniu susțin că biserica are câteva funcții:

- a) culturală _____
 b) de coeziune socială _____
 c) de caritate _____
 d) salvatoare (mesianică) _____

Scrie cum se manifestă sau ar trebui să se manifeste fiecare funcție.

Reflecție

Invitați la o discuție preotul (preoții) din localitate și abordați câteva probleme importante pentru comunitate, în viziunea clasei voastre, la a căror soluționare biserica ar contribui substanțial.

Rolul ONG-urilor în viața comunității

Evocare

Discută cu colegii și clarifică semnificația noțiunilor *societate civilă* și *organizație neguvernamentală*, scriindu-le ulterior în caiete.

Realizare a sensului

1. Într-o societate modernă ONG-urile au mai multe funcții. Exemplifică fiecare dintre ele și subliniază-le pe cele prezente în comunitatea ta:

a) de prestare a serviciilor, în special a celor nevalorificate pe deplin de stat;

b) de avocat al intereselor publice și de apărător al intereselor cetățeanului;

c) de garant al anumitor valori în cadrul societății.

2. Dezbateți în echipă oportunitățile de manifestare a ONG-urilor în comunitatea voastră. Ce s-a valorificat mai mult prin contribuția ONG-urilor, ce a rămas neacoperit?

Reflecție

Interesează-te cum poate fi fondat un ONG. Studiază cu atenție legea cu privire la asociațiile obștești. Prin ce este atractiv sectorul asociativ?

Împreună putem face lumea mai bună

Evocare

Lucrând în grupuri de 3-5 elevi și o parte individual, confecționați un obiect util pentru comunitatea voastră (școală, grădiniță, persoane fizice etc.).

Realizare a sensului

Prezentați aceste obiecte și descrieți cum le-ați realizat, răspunzând la următoarele întrebări:

1. Câți elevi s-au implicat în acest proces?

2. Cum ați repartizat rolurile/sarcinile?

3. Ce v-a plăcut în această activitate și ce v-a deranjat?

4. Dacă ați avea de îndeplinit o nouă sarcină, ați prefera s-o faceți:

- în grup mare;
- în grup mic;
- individual.

De ce?

Reflecție

Având deja o experiență de conlucrare, elaborați „Regulile de lucru în grup”. Prezentați-le colegilor și analizați-le împreună.

Extensie

La lecția viitoare obiectele confecționate vor fi vândute la licitație. Scopul nostru este să acumulăm cât mai mulți bani pentru o acțiune comunitară, de aceea mai puteți lucra asupra lor acasă.

Viitori parteneri în realizarea faptelor frumoase

Evocare

Listează toate organizațiile care activează în comunitate. Cum crezi, care dintre ele sînt responsabile din punct de vedere social? Marchează 3 organizații de acest tip pe lista comună afișată la tablă. Fă bilanțul împreună cu colegii.

Realizare a sensului

Citește textul.

Caracteristicile organizațiilor responsabile din punct de vedere social:

- *Un devotament evident pentru valorile comunității;*
- *Dorința de a contribui semnificativ la progresul comunității;*
- *Înțelegerea și acceptarea interdependenței dintre organizații și mediul în care activează;*
- *O viziune pe termen lung bazată pe responsabilitatea pentru generațiile viitoare;*
- *Un mod precaut de a lua decizii importante ce ar afecta viața comunității;*
- *O practică constantă de a dialoga și de a se consulta cu părțile preocupate de o problemă anume, inclusiv asupra unor aspecte dificil de soluționat;*
- *Transparență în activitate și dorința de a informa populația.*

Reflecție

Revină la lista inițială și revizuieste-o în colaborare cu colegii de grup.

Selectează cu ajutorul părinților o organizație și prezintă 1-2 exemple care confirmă aceste caracteristici.

Toți la fel, toți diferiți

Evocare

Elaborează o listă cu persoanele din comunitate cu care ai vrea să comunici mai mult și una cu persoanele pe care le eviți. Prezintă lista colegilor de grup și alcătuiți una comună.

- Cum se explică această situație?

- Cum se simt persoanele pe care le evitați?

Realizare a sensului

Citește textul și imaginează-ți că ești în locul acestor persoane.

Umiliți, neînțeleși, respinși de societate, mulți oameni cu necesități speciale ajung, cu timpul, să se împace cu viața lor. Greu de crezut, dar aceasta e realitatea... De teama că își vor pierde casa sau vor rămâne fără surse de venit, nu cer ajutorul nimănui, suportând în continuare calvarul la care sînt supuși. Am întâlnit însă și persoane care, ajunse la disperare, au avut puterea să facă ceva pentru ca viața lor să se schimbe. Pentru început au cerut suport de la diferite organizații. Pe lînga consilierea oferită de psihologi, acești oameni au fost ascultați, înțeleși și percepuți ca persoane cu drepturi egale. Acum, cei care și-au găsit refugiu și înțelegere în comunitatea lor, învață să trăiască, să se bucure de fiecare răsărit de soare, să recupereze ceva din anii pierduți. Ei învață să fie independenți și sînt convinși că pot depăși momentele dificile din viață.

- Ce sentimente te încearcă?

- Ce le-ai spune oamenilor cu necesități speciale?

- Ce ai face pentru a schimba această situație?

Reflecție

Discută cu primarul, consilierii locali și planifică o acțiune concretă pentru persoanele respinse de comunitate. Descrie impactul acestei acțiuni.

Parteneriat între actorii comunitari

Evocare

1. Amintește-ți o problemă personală, soluționată cu ajutorul actorilor comunitari. Numește-i pe cei mai receptivi și eficienți.

Realizare a sensului

1. Citește textul de mai jos.

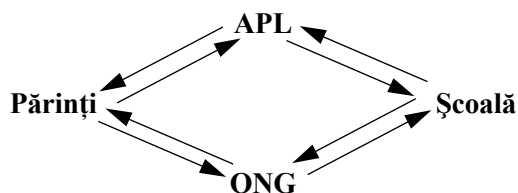
Semnificația dialogului social și a parteneriatului poate fi pusă în evidență prin mai multe aspecte legate de utilitatea acestora:

- *existența unor interese, scopuri comune pentru diferiți actori comunitari;*
- *necesitatea coordonării potențialului mai multor instituții locale pentru realizarea unor proiecte, obiective, programe complexe de interes comun;*
- *asigurarea coerenței unor procese la diferite niveluri.*

2. Identifică aspectele parteneriatului social.

Reflecție

Proiectați, în perechi sau în grup, un potențial parteneriat între următorii actori comunitari

conform algoritmului:

- a) obiective _____
- b) beneficiari _____
- c) avantaje _____
- d) obstacole _____
- e) impact _____

Dialogul social – unul din factorii succesului

Evocare

Amintește-ți câteva dialoguri mai reușite pe care le-ai întreținut astăzi cu diferite persoane. De ce a depins succesul în aceste discuții?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Realizare a sensului

1. Citește cu atenție cazul de mai jos.

Gheorghe Arnăuț din satul Bujoreni de Jos a primit acordul APL să construiască o benzinărie în centrul localității, în imediata apropiere a școlii și a mai multor case de locuit. Dl Arnăuț vrea să convingă sătenii că benzinăria va aduce venit în bugetul primăriei, ceea ce va permite rezolvarea multor probleme comunitare stringente. Școala și locuitorii sînt alarmați, afirmînd că benzinăria poate cauza înrăutățirea stării ecologice din sat.

2. Desfășurați o activitate în baza tehnicii „Judecați în triadă”, formînd grupuri de 3 persoane, unde:
 - nr.1 – reprezentantul comunității;
 - nr.2 – reprezentantul școlii;
 - nr.3 – reprezentantul dlui Arnăuț.
3. Antrenează-te într-un dialog de interes social, al cărui impact ar fi soluționarea în variantă optimă a cazului dat.

Reflecție

Notează în agenda personală ce lucruri noi ai învățat în urma activității desfășurate.

Extensie

Încearcă, urmînd experiența acumulată la ora respectivă, să soluționezi (cu un membru al familiei sau al comunității, cu vecinii sau profesorul) o problemă mai veche, pe care o considerai imposibil de rezolvat.

O comunitate prosperă

Evocare

Este comunitatea ta una bogată? Prin ce?

Realizare a sensului

1. Documentează-te, discutînd cu profesorul sau cu alte persoane, și constată care este sursa veniturilor comunității tale? De ce fonduri dispune aceasta?

2. Ce posibilități de atragere a fondurilor, de sporire a bugetului comunitar există astăzi?

3. Citește textul și subliniază doar ceea ce este nou și important pentru tine.

Actualmente, avem nevoie de o mare inteligență financiară pentru a supraviețui. Banii sînt o simplă idee. Dacă vrei mai mulți bani, schimbați-vă modul de gîndire. Orice persoană ce a reușit să devină bogată a început cu puțin, a perseverat cu o idee transformînd-o în ceva mareș. Pregătirea și înțelepciunea în privința banilor sînt extrem de importante. Învățați să faceți bani. Ceea ce aveți în mînă, determină ce aveți în minte. Puneți puținii bani pe care-i posedați în circulație. Învățați să faceți banii să muncească din greu pentru voi și veți avea o viață mai ușoară și mai fericită. În ziua de azi nu vă străduiți să evitați riscurile, ci să fiți deștepti.

(Robert T. Kiyosaki, „Tată bogat, tată sărac. Educație financiară în familie”)

Reflecție

1. Argumentează maxima: „O comunitate bogată este alcătuită din oameni bogați”.

Extensie

Invitați la discuție 2-3 oameni de afaceri din sat și întrebați-i cum au devenit bogați, ce sfaturi vă pot da și cum definesc ei inteligența financiară etc.

3.3. Să creștem și să ne dezvoltăm odată cu comunitatea

FIȘA 1

Ceea ce spun contează și vreau să fiu auzit

Evocare

Alege un subiect care îți place și ar fi interesant pentru colegi. Pregătește o prezentare de 3 minute. Analizează rezultatele, meditănd asupra prestației proprii, reacțiilor ascultătorilor, emoțiilor și impresiilor personale. Care ar fi, în opinia ta, componentele unei prezentări eficiente?

Realizare a sensului

Citește textul și marchează cu bifă (V) – informația cunoscută, cu plus (+) – informația nouă, cu semnul întrebării (?) – informația care necesită documentare și cu minus (-) – informația contradictorie. Discută, în grup sau cu întreaga clasă, textul lecturat.

Orice prezentare eficientă are 3 etape: Evocare, Realizare a sensului și Reflecție

I.

Evocarea constituie prima etapă și include mai multe activități cognitive importante. Întîi, elevul este rugat să-și amintească ce știe despre un anumit subiect, ceea ce îl obligă să-și analizeze propriile cunoștințe și să mediteze asupra temei pe care în curînd o va cerceta în detaliu. Valoarea respectivei etape va deveni mai clară o dată cu descrierea celorlalte două. Totuși, semnificativ este faptul că prin activitatea inițială elevul stabilește un punct de plecare – un element esențial, deoarece cunoștințele noi sînt înțelese în contextul achizițiilor precedente. Informațiile prezentate aleatoriu, pe care elevii nu le pot corela cu cele deja cunoscute, se uită foarte repede.

Astfel, ajutîndu-i pe elevi să depisteze confuziile/erorile și să-și reconstruiască cunoștințele anterioare, se poate clădi o bază solidă ce va asigura durabilitatea informațiilor acumulate.

Al doilea scop al etapei Evocare constă în stimularea elevului. Învățarea este un proces activ. Deseori elevii sînt pasivi la lecții, luînd notițe și ascultînd profesorul care gîndește în locul lor.

Prin intermediul acestei etape se trezește interesul pentru explorarea subiectului. Ceea

ce se spune la debut, în câteva cuvinte, va fi reținut cel mai bine. În majoritatea cazurilor (78%) auditoriul își formează impresia despre vorbitor în primele 8-10 secunde. Un început bun îl va ajuta să-și concentreze atenția, să stabilească o relație cu prezentatorul. Anume acum se anunță problema/situația, personalizând-o prin corelarea ei cu nevoile auditoriului.

Elementele principale ale discursului inițial sînt:

- salutul;
- prezentarea personală (dacă este necesar);
- enunțarea mesajului de credibilitate (competența personală);
- prezentarea ideii centrale;
- explicarea termenilor (dacă este necesar);
- trecerea în revistă a conținutului prezentării.

II.

Primul scop al etapei **Realizare a sensului** constă în a menține implicarea și interesul obținute la **Evocare**. Al doilea scop este de a susține eforturile în monitorizarea propriei înțelegeri a lucrurilor. Cei care vor să învețe eficient revin deseori asupra momentelor ce nu le înțeleg: ascultînd o prelegere pun întrebări sau fac notițe pentru a solicita ulterior explicații.

Pe parcursul acestei secțiuni trebuie urmărite:

- dezvoltarea ideii centrale;
- prezentarea argumentelor;
- evitarea monotoniei.

III.

Etapa **Reflecție** urmărește câteva aspecte fundamentale. În primul rînd, se așteaptă ca oamenii să-și exprime prin propriile cuvinte ideile și conceptele asimilate. Reformulînd ceea ce am învățat și redînd totul cu cuvinte proprii, aprofundăm cunoștințele și reținem mai bine materia studiată.

Al doilea scop al etapei **Reflecție** presupune generarea unui schimb sănătos de idei, prin care să dezvoltăm vocabularul și capacitatea de exprimare. În timpul discuțiilor oamenii se confruntă cu variate modele de gîndire. Este un moment al schimbării și re-conceptualizării în procesul de învățare. Multiplele modalități de integrare a informațiilor noi au ca efect construirea unor scheme flexibile ce pot fi aplicate mai bine în practică.

Dacă ați început prezentarea cu succes și ați continuat menținînd interesul publicului, atunci este important să oferiți o încheiere logică, clară, concisă.

În funcție de timpul rămas, precedeți la:

- explicarea eventualelor neclarități apărute;
- accentuarea punctelor forte ale prezentării;
- realizarea unei priviri de ansamblu asupra întregului discurs.

Cheia clarității și a abilității retorice se poate reduce la sintagma:

*„Spune-le ce o să le spui.
Spune-le ce trebuie să le spui.
Spune-le ce le-ai spus”.*

Reflecție

Meditează asupra subiectului „Ce poți face pentru a fi un prezentator bun?”. Relatează ideile tale colegilor.

Să ne urmăm visele

Evocare

Scrie pe o foaie ce ai dori să realizezi, ce vise ai? Clasifică cele notate în următoarele categorii:

- vise ușor realizabile;

- vise greu realizabile;

- vise irealizabile la moment.

Realizare a sensului

Selectează unul dintre visele realizabile și procedează în felul următor:

- Scrie scopul tău;

- Stabilește termene concrete;

- Estimează care vor fi beneficiile personale;

- Elaborează pașii care vor asigura realizarea visului;

- Anticipează riscurile (ce te poate împiedica să înfăptuiești acest lucru);

- Gândește-te ce poți modifica, schimba pentru a reuși;

- Cum vei ști că ai reușit (planifică indicatori concreți)?

Reflecție

Prezintă rezultatul unui coleg, prieten, părinte, profesor și solicită-i opinia. Dacă este necesar, modifică ceva și fă ca visul să devină realitate.

Liderul de grup, partener sau manager?

Evocare

Ai încercat să exerciți în anumite situații rolul de lider? Descrie senzațiile și emoțiile pe care le-ai trăit.

Realizare a sensului

Îți propunem să completezi acest test care are drept scop evaluarea propriului potențial de lider.

Pronunță-te dacă susții sau nu fiecare dintre cele 11 enunțuri de mai jos:

- Liderii autentici se nasc, nu se formează.*
 da
 nu
- Mă port bine cu subalternii atâta timp cât ei fac ceea ce le spun.*
 da
 nu
- Liderii eficienți se bazează atît pe capacitățile lor cît și pe cele ale subordonaților.*
 da
 nu
- Cînd le deleg subordonaților o sarcină, arăt și motivele care m-au determinat să iau o astfel de decizie.*
 da
 nu
- Un lider eficient își atinge scopurile prin orice mijloace.*
 da
 nu
- Ca lider, atunci cînd mă confrunt cu o problema vitală, nu mă încred decît în mine însumi, chiar dacă aceasta presupune să muncesc mai mult.*
 da
 nu

7. O cerință a conducerii eficiente constă în necesitatea păstrării de către lider a stilului său de muncă.
- da
- nu
8. Dacă se justifică, aş propune un subordonat pentru o funcție mai importantă decât a mea.
- da
- nu
9. Participarea subordonaților la luarea deciziilor nu diminuează prestigiul liderului.
- da
- nu
10. Dacă grupul pe care îl conduc nu și-a îndeplinit sarcina din cauza unuia dintre membri, raportează aceasta șefului.
- da
- nu
11. Mă consider de neînlocuit în postul pe care îl ocup.
- da
- nu

Descifrarea testului

Calcularea scorului:

Obțineți un punct dacă ați avut „da” la enunțurile 1; 3; 4; 8; 9 și „nu” la enunțurile 2; 5; 7; 10; 11.

Interpretarea rezultatelor:

Dacă ați obținut peste 8 puncte, aveți un excelent potențial de lider. Scorul de 6-8 puncte semnifică un bun potențial de lider. Dacă ați acumulat mai puțin de 6 puncte, pentru a deveni un lider eficient urmează să vă schimbați în mod drastic comportamentul și atitudinea.

(După: „26 de teste pentru cunoașterea celuiilalt”)

Reflecție

După efectuarea testului, realizează o scriere liberă la tema „Ce aş putea face pentru a fi un bun lider în diverse situații?”.

Responsabilitate ↔ participare

Evocare

Comentează fraza: „Libertatea mea se termină acolo unde începe libertatea ta” din perspectiva armonizării drepturilor și obligațiilor.

Realizare a sensului

Completați, în perechi, acest grafic conceptual.

Obligațiunea	Ce responsabilități implică	Exemplu de situație în care nu se respectă responsabilitățile	Impactul nerespectării (pentru persoană și societate)
Fidelitatea față de țară			
Achitarea taxelor și a impozitelor			
Respectarea Constituției			
Participarea la viața comunității			
Lucrul de voluntariat			
Asumarea inițiativelor de lider			

Reflecție

1. Care din obligațiunile enumerate mai sus sînt încadrate în acte normative și care nu?

2. Care este relația dintre responsabilitatea juridică și cea morală?

3. Ce s-ar întîmpla dacă ne-am asuma numai responsabilități juridice?

4. De ce responsabilitatea înseamnă participare?

5. Cum sa ne motivăm colegii și prietenii pentru responsabilitate și participare în viața comunității?

Patru pași pentru formularea unor scopuri realizabile

Pasul 1. Discutați în grup și notați *problema* pe care ați identificat-o și pe care doriți să o soluționați prin intermediul unui proiect.

Pasul 2. Enumerați cel puțin 3 *cauze* posibile ale problemei sus-menționate și cel puțin 3 *soluții alternative*.

CAUZE

SOLUȚII ALTERNATIVE

1. _____ _____ _____	1. _____ _____ _____
2. _____ _____ _____	2. _____ _____ _____
3. _____ _____ _____	3. _____ _____ _____

Pasul 3. Alegeți ceea ce considerați a fi *cea mai bună soluție posibilă* și *justificați-o* pe scurt.

Pasul 4. Bazându-vă pe esența și cauzele problemei, pe cele mai bune soluții posibile, formulați scopul viitorului proiect.

Formularea scopului unui proiect

Evocare

Amintește-ți un scop personal la a cărui realizare ai ținut mult. Descrie-l în termeni cât mai clari și prezintă-l colegului de bancă. Identificați împreună caracteristicile unui scop realizabil. Ulterior discutați acest lucru în grupuri de 4 persoane și elaborați un scop comun.

Realizare a sensului

Citește atent textul. Revină la scopul formulat și analizează-l.

Scopul (obiectivul general) al unui proiect este mai mult o declarație de intenție. Acesta explică de ce proiectul este important pentru societate/comunitate sub aspectul avantajelor pe termen lung, indicând beneficiarii direcți sau indirecti. Un singur proiect nu asigură atingerea scopului, dar poate contribui la realizarea acestuia împreună cu alte proiecte.

Scopul vizează:

- rezultatul așteptat (beneficiile pe termen lung);
- grupul-țintă (beneficiarii direcți).

Exemple:

- Îmbunătățirea condițiilor de trai ale persoanelor în etate din comunitate.
- Creșterea participării cetățenilor la rezolvarea problemelor comunității.
- Sporirea independenței economice a femeilor din localitățile rurale ale raionului Sîngerei.
- Creșterea implicării civice a liceenilor din Chișinău.

Sugestii:

- Toate componentele proiectului (descrierea problemei, obiectivele, strategia de realizare, rezultatele etc.) trebuie să aibă o conexiune clară cu scopul acestuia.
- Scopul prezintă o schimbare în grupul-țintă, nu este o descriere generală a serviciilor oferite de proiect.
- Evitați enunțarea unui scop prea general.

Reflecție

Formulați în grup un scop pentru un viitor proiect. Prezentați-l colegilor pentru a găsi parteneri în realizarea lui.

Determinarea activităților

Evocare

Ce activități preconizați pentru realizarea scopului propus de proiectul vostru?

Realizare a sensului

Citiți textul.

Activitățile sînt acțiuni de implementare a proiectului. Ele indică modalitatea în care echipa utilizează resursele disponibile pentru a obține rezultatele scontate.

Exemple:

- elaborarea de produse (materiale promoționale, materiale pentru copiii de la grădiniță, panouri, postere etc.);
- oferirea de servicii (cursuri, consultanță, consiliere etc.);
- dezvoltarea infrastructurii (structuri noi, drumuri, cluburi etc.).

Sugestii:

- Inițial este util a identifica categoriile principale de activități, ca mai apoi să fie prezentate acțiunile concrete pentru fiecare dintre acestea. Proiectele mari pot include mai multe categorii, pe cînd cele mici doar 1-3. De exemplu, un program ce vizează ameliorarea sănătății liceenilor ar putea insera următoarele categorii de activități:
 - a. cursuri de instruire pentru părinți și copii;
 - b. consultanță individuală sau de grup.
- Nu uitați să includeți activități de evaluare sau colectare de fonduri.
- Enumerarea activităților servește ca fundament pentru elaborarea planului de lucru care conține toate detaliile necesare (sarcini și termene).
- Activitățile trebuie prezentate explicit, pentru a fi pe înțelesul unei persoane din exterior.

Reflecție

Selectați activitățile care se pretează cel mai bine realizării scopului propus. Dacă este necesar, completați lista cu noi activități.

Identificarea rezultatelor

Evocare

Ce rezultate concrete ați vrea să obțineți prin implementarea proiectului? Elaborați în grupuri o listă comună și prezentați-o colegilor.

Realizare a sensului

Citiți textul și revizuiți listele.

Rezultatele sînt schimbările produse ca rezultat al implementării proiectului și vizează diverse aspecte ale vieții și activității indivizilor, grupurilor, familiilor, organizațiilor din comunitate (beneficiarii direcți). Vom analiza două tipuri de rezultate:

1. **Individuale** (orientate spre persoană). Acest tip de rezultate indică schimbarea realizată de proiect în viața beneficiarilor (comportament, abilități, cunoștințe, atitudini, statut sau condiții de trai):
 - părinții utilizează modalități alternative de influență educativă (comportament);
 - participanții sînt organizați mai bine și își pot apăra drepturile (abilități);
 - beneficiarii își înțeleg drepturile și responsabilitățile (cunoștințe);
 - tinerii au încredere în forțele proprii (atitudine);
 - copiii sînt pregătiți pentru a merge la școală (statut/condiții).
2. **Familiale sau comunitare:**
 - comunicare eficientă între membrii familiei;
 - comunicare intensă/frecventă între părinți, copil și profesori;
 - participarea civică a elevilor;
 - violență redusă;
 - implicarea membrilor comunității în procesul de luare a deciziilor;

Reflecție

Completați tabelul cu noi exemple. Discutați cu colegii din alte grupuri, identificînd rezultatele cantitative și calitative care pot fi obținute prin proiectul vostru.

Deosebirea dintre rezultatele cantitative și calitative

Rezultat cantitativ	Rezultat calitativ
15 bătrîni au beneficiat de 6 vizite la domiciliu.	Participanții la proiect au cunoștințe mai profunde în domeniul comunicării cu bătrîni.

Stabilirea persoanelor, organizațiilor interesate de proiect

Evocare

Clasificați persoanele și organizațiile care pot influența derularea proiectului.

Persoane/organizații care pot afecta negativ derularea proiectului	Persoane/organizații care pot afecta pozitiv derularea proiectului

Realizare a sensului

Analizați aceste persoane/organizații, utilizând următorul tabel.

Caracteristici Indivizi, agenți economici etc.	Deține resurse financiare	Este un factor de decizie	Poate fi sursă de informare	Poate oferi instruire/ servicii	Se bucură de autoritate în comunitate
Administrația publică locală					
Agenți economici: a) b) c) d) e)					
Alți actori comunitari: a) b) c)					
Membri ai comunității: a) b)					
Beneficiari direcți ai proiectului					
Beneficiari indirecți ai proiectului (părinți, copii, parteneri, angajați etc.)					

Furnizori de resurse (spațiu, materiale, bunuri etc.)					
Grupuri care consideră că proiectul are și părți negative					
Grupuri care pierd din autoritate (ca rezultat al implementării proiectului)					
Grupuri excluse de proiect					
Sponsori					

Reflecție

Scrie o adresare către una dintre aceste categorii cu scopul de a o motiva să se implice în proiect.

Dragostea pentru patrie – motivație pentru participare

Evocare

Describe în câteva enunțuri cele mai fermecătoare locuri natale.

Realizare a sensului

Citește fragmentul din textul „Minunile de la Palanca”.

În fiecare casă din sat se păstrează diverse obiecte, relicve de familie, articole de artizanat de o frumusețe deosebită, veselă veche din lemn sau lut, confecționate de mâinile străbunicilor.

Doamna Tatiana Popa a reușit să adune o bună parte din aceste obiecte la un loc, înființând un muzeu în care, ca prin minune, a înviat atmosfera anilor de mult apuși. O casă bătrânească, cu perdele de cit la ferestre, cu podea care scîrțîie sub pașii vizitatorilor și odăi răcoroase cu miros de ierburi și mere. Una dintre sălile muzeului este destinată meșteșugurilor populare vechi. O mare parte dintre exponate sînt confecționate de mâinile copiilor din sat. Fără ei nu se face nimic. Copiii din Palanca, cît și cei din localitățile vecine – Hîrjăuca și Mîndrea, se simt aici ca la ei acasă. Dna Tatiana Popa are cuvinte bune pentru toți. Ea îi ajută să învețe diferite meșteșuguri populare: broderia, împletitul loziei, țesutul covoarelor. Unul din covoarele realizate de mâinile harnice ale fetelor a fost premiat la concursul internațional din Hanovra. Tinerii meșteri populari lucrează uneori la comandă, reușind astfel să cîștige și un ban.

După cum vă dați seama, muzeul etnografic din Palanca nu este unul tradițional, ci un loc plin de viață și activitate. Aici se lucrează și se cîntă, se povestesc legende vechi și se glumește.

(Revista „Amic”, aprilie 2002)

Reflecție

Inspirat de ideile textului de mai sus, scrie un eseu despre minunile localității tale.

Să ne dezvoltăm spiritul comunitar

Evocare

Explică expresiile de mai jos, pornind de la una dintre semnificațiile cuvântului „spirit” – mod, fel de a gândi, părere, convingere împărtășită de un grup de persoane; a fi în concordanță cu ceva.

A proceda, a acționa în spirit democratic _____

A avea un spirit de toleranță elevat _____

A educa în spiritul responsabilității _____

A avea spirit comunitar _____

Realizare a sensului

1. Citește cu atenție textul. Subliniază cuvintele și expresiile care definesc ideea de spirit comunitar.

În literatura de specialitate, psihologii și sociologii constată că spiritul comunitar se educă în contextul social, punându-se accent pe situația persoanei în relație cu grupul de care aparține, conform locului de trai, intereselor, preocupărilor, profesiei etc., atunci când se simte nevoia de interacțiune, de sprijin, de realizare a unor scopuri comune. Astfel, cel ce posedă sau acționează în spirit comunitar este solidar cu ceilalți, tinde să fie împreună cu ei, are sentimentul de apartenență la comunitate, susține climatul de încurajare a membrilor, favorizând influența reciprocă individ-mediul; este responsabil și îi pasă de ceea ce se întâmplă în localitatea sa. Conceptul de spirit comunitar, propus de psihologul american Sarason, definește trebuința de ajutorare a celorlalți, considerată ca trăsătură de personalitate. În acest sens, comunitatea dezvoltă programatic practici de susținere a membrilor săi, stimulând sentimentul de apartenență la o colectivitate, responsabilitatea, credința în prosperarea acesteia.

2. În ce măsură sînt valabile ideile expuse mai sus și pentru membrii comunității tale? Bifează.

- Perfect valabile
- Relativ valabile
- Deloc valabile
- Nu știu

3. Pornind de la răspunsul dat la întrebarea precedentă, scrie câteva sugestii pentru educarea spiritului comunitar la colegii tăi, evidențiind unele practici concrete care trebuie introduse sau revitalizate (de exemplu, activități comune – de muncă, de relaxare; interese comune etc.).

Reflecție

Formulează 3 argumente pentru enunțul: „Spiritul comunitar este important pentru mine, deoarece simt necesitatea de a fi sprijinit de membrii comunității în...”.

a) _____

b) _____

c) _____

3.4. De la valorile general-umane – la cele comunitare și personale

FIȘA 1

Patrimoniul cultural al localității mele

Evocare

Conform explicațiilor oferite de dicționar, patrimoniul semnifică „totalitatea bunurilor publice și moștenirea spirituală” a unei colectivități. În acest context, enumeră toate bunurile publice din localitatea ta.

Realizare a sensului

1. Interesează-te cine este responsabil de întreținerea acestor edificii și vizitează 1-2 dintre cele mai vechi. Caută informații importante despre ele și alcătuiește o fișă de caracterizare. În ce stare sînt?

2. Ce moștenire spirituală importantă aveți voi, copiii, de la înaintași? Numește câteva:

- a) tradiții și obiceiuri _____
- b) meșteșuguri _____
- c) cîntece populare _____
- d) altele _____

Reflecție

Ar fi bine să mă preocupe mai mult starea patrimoniului cultural al localității mele, care se constituie din valori materiale și spirituale, deoarece...

În viitor, mă voi interesa, mă voi documenta mai mult cu privire la...

Trecutul localității mele reflectat în cimitirul din sat*Investigație individuală sau de echipă***Evocare**

Unele popoare au un cult, un respect deosebit pentru cimitire. De ce? Poți afirma același lucru despre consătenii sau concitadinii tăi? Argumentează.

Cît de des vizitezi un cimitir? Cu ce ocazie? În afară de un sentiment de tristețe, mai trăiești și alte stări?

Realizare a sensului

Efectuează o vizită, împreună cu rudele, la un cimitir din localitate. Observă aspectul estetic general și cît de îngrijite sînt mormintele. Unde sînt înmormîntați descendenții familiei tale? Cîte generații reprezintă?

Parcurge inscripțiile de pe cruci sau de pe pietrele funerare și observă conținutul și perioada indicată. Ce vechime au acestea? Ai descoperit nume de familie necunoscute? Despre ce-ți vorbesc ele? Sînt imortalizate aici anumite evenimente din localitate?

Reflecție

Scrive un eseu pe una din temele „Glasul cimitirului”, „Pe urmele strămoșilor” sau „Starea generală a cimitirului este un indicator al gradului de cultură a localității”.

Extensie

Elaborează împreună cu colegii, părinții etc. un proiect de amenajare a cimitirului și prezintă-l pe un panou.

Valorile noastre

Evocare

Avînd în față 3 fișe, notați pe ele cîte o valoare importantă pentru comunitate. Prezentați-le și elaborați o listă comună. În grupuri de 3 persoane aveți 9 fișe.

- a) Discutați 1-2 minute și decideți de care 2 valori vă deziceți (este o condiție obligatorie), punîndu-le deoparte.
- b) Se citesc valorile l-a care s-a renunțat.
- c) Repetați discuția și mai renunțați la 2 valori.
- d) Se citesc valorile l-a care s-a renunțat.
- e) Repetați procedura și mai renunțați la 2 valori.
- f) Se citesc valorile l-a care s-a renunțat.
- g) Repetați discuția și mai renunțați la 2 valori.
- h) Se citesc toate valorile l-a care s-a renunțat.
- i) Se face o listă cu valorile rămase în fiecare grup, ele fiind valorile clasei voastre. Discutați despre această activitate. Cum v-ați simțit, ce emoții (pozitive sau negative) v-au încercat?

Realizare a sensului

Citește textul și realizează o singură modificare în lista comună cu valori.

Omul este o ființă creatoare, purtătoare de valori și care se orientează după valori, fiind el însuși o valoare. Valorile nu sînt produsul minții și activității omului, ci al experienței sociale.

Individul nu se află în fața unei singure valori, ci a unei adevărate lumi a valorilor, constituită istoricește. Unele au o valabilitate general umană, altele pot fi legate de contexte sociale și dispar o dată cu acestea.

Astăzi ne aflăm în fața unui număr mare de oferte de valori și pseudovalori lansate de diferite instanțe (mass-media, organe de stat, agenți sociali, ONG-uri etc.). Pluritatea de oferte produce dezorientare, relativism, subiectivism moral. Dacă în alte timpuri referința la valori era unică și impusă de autorități (părinți, profesori, biserică, stat), astăzi trebuie să alegeți singuri, deoarece există libertatea alegerii. Acest fapt vă obligă să fiți mai critici, mai responsabili, mai independenți.

Ce înțelegem prin valoare? Valoarea este acel principiu normativ, scop, proiect, perspectivă ce reglează comportamentul în orice moment și situație; ea este ceea ce ne face să ne simțim iubiți, apreciați, utili, ceea ce ne ajută să găsim sensul vieții. Valorile capătă însemnătate începînd cu experiențele trăite și răspund necesităților

noastre. Ele nu se manifestă în mod direct, ci prin intermediul atitudinilor. Atitudinea este produsul valorii. De exemplu, valoarea respectului face parte din valorile mele atunci când constituie un principiu ce îmi dirijează comportamentul și mintea. Această valoare va fi rodul unei experiențe trăite. Voi putea alege valoarea respectului constatînd o situație de nedreptate și intoleranță sau confirmînd că esența se îmbogățește datorită contribuției membrilor unui grup care colaborează. Conform experților, există opt valori universale: Viață, Sănătate, Libertate, Egalitate, Dreptate, Solidaritate, Toleranță, Respect, Pace, Responsabilitate.

Reflecție

Discutați în grup 3-5 minute și prioritizați valorile selectate în comun. Prezentați argumentat decizia grupului. Faceți o mică cercetare în familie, cu prietenii și acumulați diferite opinii privind decizia luată.

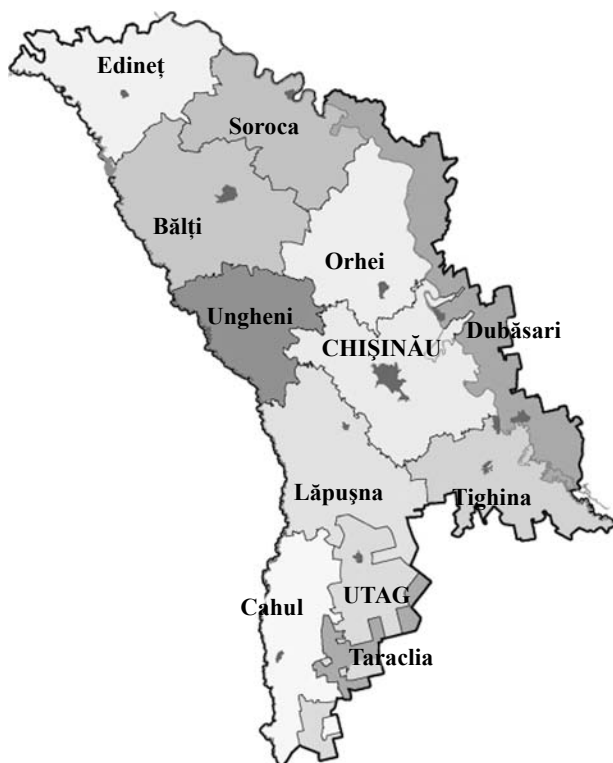
Turismul – o modalitate de a ne pune în valoare comunitatea

Evocare

Discută cu colegul de bacă la tema „Dezvoltarea turismului în Republica Moldova la etapa actuală”.

Realizare a sensului

1. Marchează pe harta Republicii Moldova traseele turistice cele mai importante. Scrie în dreptul fiecăruia punctele-cheie ale itinerarului.

2. Pe care dintre traseele indicate ai dori să-l parcurgi în viitorul apropiat? De ce?

Actualmente, satul moldovenesc, cu patrimoniul său cultural, ar putea deveni atractiv atât pentru turiștii străini cât și pentru tînăra generație de la noi. Astfel, am putea să dezvoltăm în mod profitabil turismul rural, oferind, calitativ și interesant, următoarele servicii:

- a) *de agrement – vizitînd case tradiționale moldovenești, admirînd trecutul nostru istoric și evoluția meșteșugurilor populare, a folclorului;*
- b) *de degustare a celebrelor bucate moldovenești, savurînd prospețimea și finețea vinului, gustul irepetabil al mămăligii cu brînză și jumări etc.*
- c) *de tratament – prin odihnă ireproșabilă în vile liniștite, situate în locuri pitorești, la margine de pădure, și prin apele minerale ecologic curate etc.*

Găsește 3-5 argumente întru susținerea și dezvoltarea acestor afirmații.

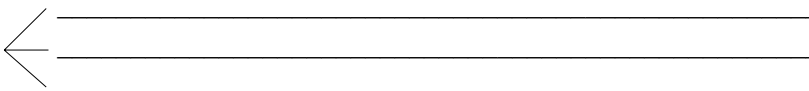
Reflecție

Alege un obiect din comunitatea ta care ar prezenta interes turistic. Ce ai putea întreprinde, împreună cu colegii sau cu alți parteneri, pentru a-l încadra într-un itinerar turistic? Motivează opțiunea și elaborează un anunț publicitar, făcînd reclamă acestui traseu și descriind în detalii oferta turistică.

Valorile democrației ca valori ale comunității noastre

Evocare

- Găsește 3 noțiuni care s-ar asocia cu cuvântul *democrație*.
- Argumentează-ți alegerea.

Democrație

Realizare a sensului

În urma unui război purtat între locuitorii Pământului și o forță extraterestră, oamenii din această încăpere sînt singurii supraviețuitori. Forța străină a fost învinsă, iar sarcina refacerii lumii vă revine în exclusivitate. Din punctul de vedere al rezervelor de hrană, apă, combustibil, îmbracaminte și al condițiilor de trai, nu există nici un fel de probleme. Din vechea ordine s-a păstrat doar o lege, așa-numitul “Document” ce conține multe idei referitoare la drepturi.

- Citește cu atenție *Documentul*.

Articolul I

Toți oamenii se vor bucura de libertatea religiei, avînd dreptul să practice orice confesiune fără vreun amestec din partea guvernului.

Articolul II

Toți oamenii se vor bucura de libertatea de expresie și cea a presei, iar guvernul va asigura respectarea acestor drepturi.

Articolul III

Toți oamenii se vor bucura de libertatea întrunirilor publice și de libertatea de asociere.

Articolul IV

Nici un soldat nu va fi cazat, în timp de pace sau de război, în vreo locuință, fără consimțămîntul proprietarului.

Articolul V

Toată lumea are dreptul la un nivel de trai decent și asistența medicală.

Articolul VI

Orice persoană poate să dețină un automobil.

Articolul VII

Toți oamenii au dreptul de a fi protejați de percheziții oficiale nefondate.

Articolul VIII

Toată lumea are dreptul la odihnă și recreere, la un program de lucru rezonabil și la concedii periodice plătite.

Articolul IX

Nimeni nu poate fi forțat să depună mărturie împotriva sa într-un tribunal.

Articolul X

Nimeni nu va fi adus în fața unui tribunal fără a i se asigura dreptul la un avocat și la o judecată corectă și publică, dreptul de a fi considerat nevinovat pînă la proba contrarie. Oricine are dreptul să-și cunoască acuzatorul.

Articolul XI

Toată lumea are dreptul la învățămînt primar gratuit.

Articolul XII

Nimeni nu poate fi supus torturilor, unui tratament crud sau inuman și nu poate fi obligat să plătească o cauțiune exagerată.

Articolul XIII

Nimeni nu poate fi supus arestărilor arbitrare, detenției/incarcerării sau exilului.

Articolul XIV

Oricine are dreptul de a deține bunuri, inclusiv în asociere cu alții.

Articolul XV

Oricine are dreptul de a participa la guvernare prin reprezentanți liber aleși.

Articolul XVI

Nici o persoană nu va fi ținută în sclavie sau captivitate.

Articolul XVII

Oricine are dreptul la cetățenie. Nimănui nu i se poate retrage cetățenia sau interzice să și-o schimbe.

2. Alege din acest document 5 drepturi, pe care le consideri esențiale pentru conviețuirea echitabilă și democratică în comunitatea ta, argumentînd opțiunea.

3. Redactează propriul *Document*.

Reflecție

Răspunde, în scris, la întrebarea: „Dacă ai avea putere de decizie, cum ai organiza în comunitatea ta o conviețuire civilizată?”

Comunitatea mea – o comunitate de învățare

Evocare

Discută și alcătuiește împreună cu colegul de bancă o listă de lucruri apreciate în comunitatea ta.

Realizare a sensului

1. Scrie, pe un poster comun, rezultatele discuției, continuând enunțul:

Pentru membrii comunității mele prezintă valoare (importanță deosebită) următoarele lucruri:

2. Subliniază cu verde valorile materiale și cu galben – valorile spirituale. Care au pondere? De ce?

3. Se regăsește cartea, învățătura, școala în setul vostru de valori comunitare? Ce valori sînt promovate în comunitate?

Reflecție

Organizați o dezbatere ghidați de următoarele idei:

„Cît trăim, învățăm”.

„O comunitate care nu învață – stagnează, moare”.

„Comunitatea mea trebuie să învețe permanent a se schimba, a trăi calitativ, a se menține”.

„Cunoștințele sînt o valoare pentru o comunitate prosperă”.

